

FİLİSTİN TOPRAKLARINDA SİYONİST YERLEŞİM HAREKETLERİ VE YERLEŞİMCİ ŞİDDETİ

Fatih DEMİR*

19. yüzyılın sonlarında başlayan Siyonistlerin Filistin’de bir Yahudi yurdu kurma çabalarının etkileri günümüzde hala devam etmektedir. Siyonizm, Yahudilerin Filistin’e göçünü sağlayarak İsrail devletinin kuruluşunu gerçekleştirmiş ve sonrasında İsrail’in siyasi sistemine, güvenlik ve dış politika tercihlerine yön vermiştir. Siyonistlerin “Büyük İsrail” hayali, İsrail’in Filistin topraklarını işgali ile gerçekleştirilebilir bir hedef haline gelmiş ve İsrail devleti Filistin topraklarını elde tutabilmek ve işgali kalıcı hale getirmek amacıyla bu topraklara Yahudilerin yerleşeceği konutlar inşa etmeye başlamıştır. Bu yerleşimler, sadece bir devlet politikası sonucu değil, aynı zamanda Siyonist Yahudilerin sivil inisiyatifleriyle de inşa edilmişler ve edilmektedirler. Siyonist yerleşim hareketleri, farklı Siyonist ekollerden etkilenmekle birlikte işgal altındaki toprakların ilhakı konusunda birleşmektedirler. Bu hareketler yerleşimlerin kurulmasında ve Yahudilerin bu bölgelere yerleşmesinde önemli rol oynamaktadırlar. Ancak, sahadaki etkinliklerine rağmen genellikle İsrail’in yerleşim ve Filistin politikalarını anlamada göz ardı edilmektedirler.

Bu çalışmanın amacı, yerleşimler meselesini sadece İsrail’in devlet politikası olarak ele almayarak, bu sorunun ortaya çıkışında ve devam etmesinde yerleşim hareketlerinin rolüne ve İsrail devleti ile olan etkileşimine ışık tutmaktır. 1967 Savaşı’ndan günümüze kadar olan dönemin incelendiği bu çalışmada, en etkili

* Mezun, Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü, Ortadoğu Siyasi Tarihi ve Uluslararası İlişkileri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı, demirfatih.tr@gmail.com

yerleşim hareketleri olan Gush Emunim, Yesha Konseyi ve Tepe Gençliği inceleme konusu olarak seçilmiştir.

1967 yılında gerçekleşen Altı Gün Savaşı, İsrail’de savaş sonrası işgal edilen toprakların ilhakını savunan Siyonistlerin seslerini yükseltmesine neden olan bir süreci başlatmıştır. Kudüs ve El-Halil gibi Yahudi tarihinde önemli yeri olan şehirlerin İsrail egemenliğine girmesi, “vadedilmiş topraklar” üzerinde devletin büyümesi düşüncesi etrafında bazı Siyonist grupları heyecanlandırmıştır.¹ Özellikle dini Siyonistler, savaşta elde edilen zaferi diriliş sürecinin bir başlangıcı olarak yorumlamışlardır.² Bu süreci gerçekleştirecek Mesih’in gelmesi için işgal edilen topraklara yerleşimin sağlanmasının gerekli olduğunu öne süren bu gruplar, bu amaçla örgütlenerek İsrail’de yeni bir dönem başlatmışlardır.³

GUSH EMUNİM

Altı Gün Savaşı ilk önce bir zafer sevinci yarattıysa da İsrail hükümetinin sadece Doğu Kudüs’ü topraklarına katıp diğer bölgeleri ilhak etmemesi, dini-milliyetçi Siyonistlerde tepkiye yol açacaktır. Bunu, 1973 Savaşı’nın da etkisi ile İsrail siyasi hayatındaki kırılmalar izler. İşçi Partisi’nin koalisyon ortağı Mafdal içindeki bir grup genç Siyonist, ‘Gençlik Grubu’ adı altında organize olurlar.⁴ Gençlik Grubunun işgal edilen toprakların ilhak edilmesi şartıyla koalisyona ortak olunması talepleri Mafdal liderleri tarafından dikkate alınmayınca Mafdal’dan ayrılarak Zevulun Hammer önderliğinde siyaset-üstü bir oluşumla mücadele kararı alırlar.⁵

İşçi Partisi ve Mafdal’ın politikalarından rahatsız olan bir diğer kişi ise devlet öncesi dönemde Filistin’de Yahudi yerleşim politikasının en katı savunucularından olan dini Siyonizm’in fikir babası Avraham İzak Kohen Kook’un oğlu Zvi Yehuda Kook’tur. Zvi Kook, Filistin topraklarının tamamının İsrail devleti tarafından ilhak edilmemesinden oldukça rahatsızdır, çünkü bu toprakların Yahudilerin anavatanı olduğunu öne sürmektedir. Nitekim Kook, Mayıs 1967’de İsrail’in bağımsızlık kutlamalarında haham olarak görev yaptığı Kudüs’teki Merkaz Harav’a bağlı Rosh Dini Okulu’nda yaptığı konuşmada şu sözlerle kendisini dinleyenlere seslenmiştir:⁶

- 1 Ami Pedahzur, “The Silent Victory of the Israeli Settlers’ Movement”, *Current History* 113/767 (2014): 8.
- 2 Oded Haklai, “Religious-Nationalist Mobilization and State Penetration: Lessons from Jewish Settlers’ Activism in Israel and the West Bank”, *Comparative Political Studies* 40/6 (2007): 722.
- 3 International Crisis Group, “Israel’s Religious Right and the Question of Settlements”, *Middle East Report* 89 (Kudüs/Brüksel, 2009): 3.
- 4 Kevin A. Avruch, “Traditionalizing Israeli Nationalism: The Development of Gush Emunim”, *Political Psychology* 1/1 (1979): 48.
- 5 David Newman, “The Role of Gush Emunim and the Yishuv Kehillati in the West Bank 1974–1980” (Doktora Tezi, Durham University, 1981), 60.
- 6 Israel613, “On the 19th Anniversary of Israel’s Independence Weeks Before the Unification of

“On dokuz yıl önce Birleşmiş Milletler’in İsrail devletinin yeniden kurulması lehine verdiği kararın haberi bize ulaştığı gece insanlar [Yahudiler] sevinç içinde kutlama yapmak için sokaklara döküldüğü zaman, ben dışarı çıkıp bu coşkuya katılamadım. Yalnız ve sessiz bir şekilde oturdum; üzerime bir yük bindi. ... [Birleşmiş Milletler’in İsrail topraklarını bölen planını] kabullenemiyordum. ... Nerede bizim Hevron’umuz [El-Halil] – unuttuk mu onu? Bizim Sichem [Nablus], Bizim Yeriho [Eriha] nerede – nerede?”

1967 Savaşından üç hafta önce yapılan bu konuşma, dini Siyonistler içinde büyük ses getirirken Zvi Kook’un itibarını da artırmıştır. Bu da Gençlik Grubu ile yakınlaşmasına neden olmuştur. Zamanla gelişen bu ilişkiler, tarafları siyasi partilerden bağımsız olarak bir organizasyon çatısı altında yerleşim mücadelesi başlatma fikri etrafında birleştirmiştir.⁷ Şubat 1974’te haham Yoel Bin Nun’un evinde toplanan Zvi Kook liderliğindeki dini Siyonistler ve Gençlik Grubu üyeleri, Yahudi yerleşimler tarihine damga vuracak olan ‘Gush Emunim’ (İnançlılar Bloğu) adı altında bir yerleşim hareketinin kurulması kararı alırlar.⁸ Avruch, Gush Emunim’in beş temel ideolojisinden söz eder. İlki, seküler Siyonizm’in etkisinin azaldığını ve kamuoyunda geçerliliğini yitirdiğini savunmasıdır. İkincisi, “Büyük İsrail” hedefli bir misyona sahiptir. 1967 Savaşı sonrası işgal edilen toprakların “vadedilmiş topraklar” olduğuna inanır ve bu toprakların ilhak edilmesi gerektiğini savunur. Üçüncüsü, siyaset-üstü bir anlayışla, “diriliş sürecine” katkıda bulunacak partileri seküler de olsa destekler, rakipleri dindar dahi olsa muhalif olur. Dördüncüsü, seküler Siyonizm’le çıkar iş birliği yapabileceğini kabul etse de batı kültürünü benimsemesi sebebiyle ona karşı mücadeleyi de gerekli görür. Sonuncusu, işgal altındaki topraklarda Yahudi egemenliğini güçlendirmek için yerleşim politikasını savunur.⁹ Gush Emunim, kendisini Mesihi süreci hazırlayan öncü bir milis güç olarak tanımlar ve yerleşim politikasını bu sürecin hızlanması için önemli bir araç olarak görür.¹⁰

Gush Emunim, fikirlerinin yayılması, tabanın konsolidasyonu ve işgal altındaki topraklarda yerleşim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için eğitimi hayati görmüştür. Merkez Harav din okulu bu amaçla aktif olarak kullanılmıştır. Zvi Kook, okulun hahamı olarak öğrencilerine “Mesihçilik” ve “vadedilmiş topraklar” gibi konuları aktarmıştır. Bu okullarda eğitim gören öğrencilerin çoğu yerleşimlerde ikamet etmesi, Gush Emunim tarafından yönlendirilmelerini kolaylaştırmış ve hareketin gücünü artırmıştır.¹¹ Gush

Yerushalayim”, 1967, http://israel613.com/books/ERETZ_ANNIVERSARY_KOOK.pdf (eriş. tar. 10 Temmuz, 2019).

7 Motti Inbari, *Messianic Religious Zionism Confronts Israeli Territorial Compromises*, (Cambridge: Cambridge University Press, 2012), 4.

8 Inbari, *Messianic Religious Zionism*, 65.

9 Avruch, “Traditionalizing Israeli Nationalism”, 54.

10 Israel Shahak ve Norton Mezvinsky, *Jewish Fundamentalism in Israel* (London: Pluto Press, 2004), 66.

11 David Newman, “From Hitnachat to Hitnatkut: The Impact of Gush Emunim and the Settlement

Emunim, İsrail askerlerine yönelik eğitim faaliyetleriyle de öne çıkmaktadır. 1954'te dini Siyonistlerin Yahudi toplumunun eğitimi amacıyla kurduğu ve 1967 Savaşı sonrası 'Hesder Okulu' olarak adlandırılan bu okullarda dini Siyonistlerin eğitimi sürdürülmüştür.¹² Burada eğitim gören ve 'Hesder' olarak anılan öğrenciler, orduda hizmet verirken hahamları tarafından düzenli olarak ziyaret edilmekte ve denetlenmektedirler. Bu ziyaretler askerlerin dini eğitimlerini askerlik sırasında da devam ettirmelerini sağlamaktadır. Hesder askerleri, komutanlarının emirlerinden ziyade hahamlarının fetvalarını dikkate almakta, bu da Gush Emunim'in yerleşim faaliyetlerine askeri destek sağlamaktadır.¹³ Batı Şeriada görev yapan bu askerlerin çoğu, ayrıca yerleşim yerlerinde ikamet etmektedirler. Bu durum Gush Emunim için son derece caziptir ve hareket, kendi din adamları aracılığıyla bu askerleri yönlendirmektedir.¹⁴

Gush Emunim, kurumsallıktan uzak bir harekettir. Ne resmi kayıt usulüne dayalı bir üyelik sistemine sahiptir ne de geleneksel örgütlere benzer şekilde kurumsallaşmıştır.¹⁵ Hareket, kurulduğu günden 1976 yılına kadar başta yerleşimlerin inşası ve gösteriler olmak üzere birçok politikayı tek bir merkezden yürütmüştür. Ancak yerleşimlerde artan etkisiyle kurumsallaşmanın önemini fark eden Gush Emunim, 1976'da kendisine bağlı ve sadece yerleşimlerden sorumlu olacak bir örgüt olarak Amana'yı kurmuştur. Amana'nın kurulması ve yerleşimlerin inşası ve genişletilmesi sorumluluğunu devralması ile Gush Emunim daha çok bir baskı grubu halini almıştır.¹⁶

Camp David Anlaşması Sonrası Gush Emunim'in Terör Eylemleri

19 Kasım 1977'de Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat, Sina Yarımadası'nı geri almanın yolunun İsrail ile barış yapmaktan geçtiğini düşünerek Kudüseye bir ziyaret gerçekleştirir. Bu ziyaret daha sonra iki ülke arasında Camp David Süreci olarak anılacak olan barış görüşmelerini başlatır.¹⁷ Camp David Süreci "vadedilmiş topraklar" üzerinde yapılacak her tavizin Yahudiliğe karşı yapılmış bir ihanet olduğunu ileri süren dini Siyonistlerin sert tepkilerine ve protesto eylemlerine neden olacaktır. Gush Emunim bu eylemlerde başı çekmiştir. Bir yandan tüm ülkede billboardlara afişler asıp, büyük şehirlerde sloganlar eşliğinde büyük yürüyüşler ve sokak gösterileri düzenlerken, diğer yandan

Movement on Israeli Politics and Society", *Israel Studies* 10/3 (2005): 210.

12 Mordechai Bar-Lev, "The 'Hesder Yeshiva' as an Agent of Social Change in Israel", *British Journal of Religious Education* 11/1 (1988): 42.

13 Newman, "From Hitnachalut to Hitnatkut", 210-211.

14 Haklai, "Religious - Nationalist Mobilization", 728-729.

15 Rafael Medoff ve Chaim I. Waxman, *The A to Z of Zionism* (Maryland: Scarecrow Press, 2009), 82.

16 Giora Goldberg, "Gush Emunim New Settlements in the West Bank: From Social Movement to Regional Interest Group", *Local Communities and the Israeli Polity: Conflict of Values and Interests*, ed. E. Ben-Zadok (New York: State University of New York Press, 1993), 199-200.

17 Nurlan Muminov, "Vladimir Jabotinsky'nin Büyük İsrail Düşüncesi ve İsrail Dış Politikası" (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2013), 123.

toprak tavizi verilmemesi için lobi faaliyetlerinde bulunacaktır.¹⁸ Dönemin İsrail Başbakanı Menahem Begin'in ABD ziyareti sırasında burada bulunan Gush Emunim'in iki lideri kendisi ile bir araya gelerek Begin'i anlaşımadan caydırmak için büyük çaba sarf ederler. Benzer şekilde İsrail'de de Begin'i caydırmak için birçok kez girişimlerde bulunan Gush Emunim mensupları, Begin'in ofisinin olduğu yerde ve İsrail Meclisi Knesset'in etrafında gösteriler düzenlerler.¹⁹ Ayrıca Temmuz 1978'de hem ABD ve Mısır'a hem de İsrail hükümetine meydan okurcasına 2000 yılına kadar Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimci sayısını 750.000'e getirmeyi amaçlayan "Gush Emunim'in Batı Şeria'daki Yerleşimler İçin Master Planı" adıyla bir yerleşim planı ilan etmişlerdir.²⁰

Gush Emunim'in sokak protestoları başından itibaren şiddet eylemlerine dönüşme potansiyeli taşımıştır. Hareketin lideri Zvi Kook, öğrencilerine İsrail'de herhangi bir iç savaştan yana olmadığını, ancak böyle bir ihtimalin söz konusu olabileceğini eylemlerin en başında söylemiştir. Ayrıca dönemin Savunma Bakanı Şimon Peres'e yazdığı bir mektupta da "olası bir toprak tavizinin halka karşı atılmış bir adım olacağını" ve "böyle bir durum karşısında halkın devlete başkaldıracağını" dile getirmiştir.²¹ Mektup, işgal edilen topraklardan çekilmeyi öngören olası bir anlaşmada Gush Emunim'in nasıl bir pozisyon alacağını gösteren bir tehdit niteliğindedir. Hareketin lider kadrosundaki isimlerden haham Moshe Levinger, Mesihçi özelliğini vurguladığı Siyonizm'in ulusal ve uluslararası faktörlerin etkisinden uzak, sade Tanrı'nın vaatleri çerçevesinde hareket eden bir yapı olduğunu dile getirmiştir. Hareketin önde gelen bir diğer ismi Hanan Porat'ın "*Haham Krallığı [Mesih Krallığı] rüyası ve kutsal ulusun varlığı, dünyanın yeniden bir bütün olması için ön koşuldur. Bu ön koşullar sağlanmadıkça barış olmayacaktır*" sözleri de barışa yönelik en büyük engelin kendileri olacağını bir başka açık ifadesidir.²²

Gush Emunim, Camp David Süreci'nde gösterilerin bir sonuca ulaşamayacağını, dolayısıyla sürecin Sina Yarımadası'nın kaybedilmesine doğru gittiğini görünce "vadedilmiş topraklar"ın ancak silahlı eylemlerle kurtarılabilceği düşüncesini kabul ederek faaliyetlerini yeraltına kaydırmaya başlar. Süreci baltalayacak büyük bir eylem düşünen hareketin bazı liderleri, İslam'ın üçüncü kutsal mabedi olan ve Yahudilerin kutsal Süleyman Tapınağı'nın merkezi olarak gördüğü Kudüs'teki Kubbet-üs Sahra'nın bombalanmasını içeren "Kıyamet Planı" adı verdikleri bir saldırı planı

18 Newman, "From Hitnachatut to Hitnatkut", 200.

19 Marcia Drezon-Tepler, Interest Groups and Political Change in Israel (New York: State University of New York Press, 1990), 215.

20 Gadi Taub, The Settlers: and the Struggle over the Meaning of Zionism (New Haven ve London: Yale University Press, 2010), 77.

21 Inbari, Messianic Religious Zionism, 33.

22 Robert I. Friedman, "Inside the Jewish Terrorist Underground", *Journal of Palestine Studies* 15/2 (1986): 200.

hazırlarlar. Bu eylemin İslam dünyasıyla büyük bir savaş anlamına geleceğinin farkındadırlar, ancak kaçınılmaz gördükleri bu savaşın Yahudiler lehine sonuçlanacağı ve böylelikle Filistin'de Yahudi şeriatıyla yönetilen bir Yahudi Krallığı'nın kurulacağı, nihayetinde bu krallığın getireceği düzenle dünyayı içinde bulunduğu kötü durumdan kurtaracağı inancındadırlar.²³ Bazı liderler planın uygulanabilirliğinden ve başarısından şüphe etseler de ikna edilirler. Planın uygulanması için nihai aşama olan Gush Emunim'in dini liderlerinin onayı gerekmektedir. Ancak plan çok kapsamlı hazırlık süreci gerektirdiğinden bu onayı beklemezsizin operasyon hazırlıklarına başlanması yönünde karar alınır.²⁴

Bu hazırlıklar esnasında yaşanan beklenmedik bir hadise Gush Emunim'in planlarında değişikliğe neden olacaktır. 2 Mayıs 1980 tarihinde altı Yahudi öğrencinin El-Halil'de Filistinliler tarafından öldürülmesi Gush Emunim'da büyük bir şok etkisi yaratır. Saldırdan bir gün sonra öğrenciler için yapılan cenaze töreninin hemen akabinde hareketin liderlerinden Menahem Livni'nin El-Halil'deki evinde gizli bir toplantı gerçekleştirilir. Toplantıda intikam için fikir alışverişinde bulunan liderler, nihayetinde saldırıya misilleme olarak Filistinli yöneticilere karşı suikastların düzenlenmesi üzerinde mutabık kalırlar.²⁵ Bir sonraki toplantıda hedef olarak El-Halil saldırısının asıl faili olarak görülen Filistin Kurtuluş Örgütü'ne bağlı 'Filistin Ulusal Rehberlik Komitesi'nin en etkili beş lideri belirlenir. Amaç, liderleri öldürmekten ziyade yaralamaktır. Sprinzak'a göre bunun sebebi, alınan intikamın uzun süreli olarak yaşatılmak istenmesidir.²⁶ 2 Haziran 1980 tarihinde plan uygulamaya geçirilir. Nablus Belediye Başkanı Bassam Shaka ve Ramallah Belediye Başkanı Karim Khalaf araçlarına yerleştirilen bombalar nedeniyle bacaklarını kaybederler.²⁷ Gush Emunim üç Filistinli lidere daha saldırı girişimlerinde bulduysa da bu girişimler İsrail güvenlik güçleri tarafından önlenmiştir.²⁸

Belediye başkanlarına yapılan saldırıların ardından Gush Emunim asıl amacı olan Kubbet-üs Sahra'nın bombalanması planı hazırlıklarına geri döner. İki yıl süren hazırlıklar tamamlandığında planın uygulamaya geçmesi için ilk toplantıda kararlaştırılan şekilde Gush Emunim'in din adamlarından da izin alınması gerekmektedir. Ancak başta Zvi Kook dahil olmak üzere operasyona onay verme yetkisine sahip olan hiçbir haham planı kabul etmez. Böylelikle

23 Carlo Aldrovandi, "Theo-Politics in the Holy Land: Christian Zionism and Jewish Religious Zionism", *Religion Compass* 5/4 (2011): 124.

24 Ehud Sprinzak, "From Messianic Pioneering to Vigilante Terrorism: The Case of the Gush Emunim Underground", *Journal of Strategic Studies* 10/4 (1987): 198-199.

25 Friedman, "Inside the Jewish Terrorist Underground", 194-195.

26 Sprinzak, "From Messianic Pioneering", 199.

27 Friedman, "Inside the Jewish Terrorist Underground", 195-196.

28 Sprinzak, "From Messianic Pioneering", 199.; Steve Sosebee, "Jewish Settler Terror Groups Have a Long History in Hebron", Washington Report on Middle East Affairs, 8 Haziran, 1994, <https://www.wrmea.org/1994-june/terrorism-jewish-settler-terror-groups-have-a-long-history-in-hebron.html> (eriş. tar. 19 Kasım, 2019).

Kıyamet Planı tüm hazırlıklara rağmen uygulanmaya konmaz.²⁹ Ancak Gush Emunim'in saldırı planları bununla sınırlı kalmaz.

El-Halil'de Yahudilerin yeni yerleşimler inşa etmesi yeni çatışmaların fitilini ateşlemiştir. Filistinlilerin Temmuz 1983'te Merkez Harav ile bağlantılı Shavei Hevron okulunun öğrencilerinden birini öldürmesi üzerine Gush Emunim intikam için El-Halil'deki İslam Üniversitesi'ni hedef alır. Üniversiteye silahlı saldırı düzenleyen teröristler, orada bulunan üç Filistinliyi öldürürler ve yaklaşık 30 kişiyi de yaralarlar.³⁰ Gush Emunim'in üyeleri içinden tutuklanmalar olsa da örgütün Filistinli sivillere yönelik saldırıları izleyen yıllarda da artarak devam eder. 1987 yılında Ramallah'taki Birzeit Üniversitesi'nin öğrenci yurduna bir saldırı planlayan teröristler, saldırının istihbaratını daha önce alan İsrail hükümeti tarafından üniversitenin kapatılmasından dolayı hedef değiştirerek 26 Nisan 1987'de beş yolcu otobüsüne bombalı düzenek yerleştirirler.³¹ Eylemi haber alan İsrail İç İstihbarat Servisi Shin Bet sadece bombaları etkisiz hale getirmekle kalmaz, Gush Emunim'in sonunu hazırlayacak bir tutuklama dalgası başlatır. Bu operasyon, dört yıldır yer altından yönetilen terör eylemlerinin İsrail kamuoyunun önüne saçılmasına neden olacaktır.³²

Tutuklamalar, Gush Emunim'in terörist eylemlerine olan siyasal ve bürokratik desteğin büyüklüğünü de gün yüzüne çıkartır. Gözaltına alınan teröristlere ve eylemlerine dair çoğu siyasal figür sessiz kalırken, Tehiya Partisi lideri Yuval Ne'eman'ın belediye başkanlarına yapılan terör eylemlerinden memnuniyet duyduğunu söylemesi gibi bazıları desteğini gizlemeyecektir.³³ Hatta Shin Bet'e yerleşimci terörü için soruşturma yapma yetkisi veren dönemin başbakanı İzak Şamir bile tutuklanan kişiler için *"bir hata yapan mükemmel insanlar"* tanımını yapmıştır. Dönemin milletvekillerinden Yosi Sarid'in *"Ben birçok kişinin Shin Bet'e yardımcı olabilecek ve İslam Üniversitesi'ne gerçekleştirilen saldırıyı önleyebilecek ipuçlarına sahip olduklarını iddia ediyorum"* açıklaması, terör eylemlerine devlet içindeki desteğin ifadesidir. Nitekim Menahem Livni, sorgulamasında terör eylemlerinin gerçekleştirilmesinde bazı hahamlardan ve Tehiya Partisi'ndeki bir milletvekilinden destek gördüklerini itiraf edecektir.³⁴ Yerleşimci terörizmine olan siyasal ve bürokratik destek, eylemlerden dolayı tutuklu bulunanların akıbetine bakıldığında daha net şekilde anlaşılmaktadır. 1984'ten itibaren tutuklanan 15 teröristten dokuzu, Aralık 1985 ile Mayıs 1986 tarihleri arasında serbest bırakılmıştır. Müebbet cezasına çarptırılan kişilerin cezaları da on yıllık hapis cezasına çevrilmiştir.³⁵ Tarih Haziran

29 Sprinzak, "From Messianic Pioneering", 198-200.

30 Motti Inbari, *Jewish Fundamentalism and the Temple Mount: Who Will Build the Third Temple?* (New York: State University of New York Press, 2009), 51.

31 Sprinzak, "From Messianic Pioneering", 210.

32 Friedman, "Inside the Jewish Terrorist Underground", 198.

33 Sosebee, "Jewish Settler Terror Groups Have a Long History in Hebron".

34 Friedman, "Inside the Jewish Terrorist Underground", 198-200.

35 Bar Zecharya, "Symbolic authority in Religious Zionist activism: Gush Emunim, Its Critics and Its

1991'i gösterdiğinde ise, başta Livni olmak üzere Gush Emunim üyesi olup terörizminden dolayı tutuklu olan hiç kimse kalmamıştır.³⁶ Ortaya çıkan bu tablo, ileride yerleşimcileri yeni terör eylemlerine teşvik etmiş ve Filistinlilerin daha büyük bir tehdit altında yaşamlarını sürdürmesine neden olmuştur.

Tüm bunlara rağmen Gush Emunim'in gerçekleştirmiş olduğu terör faaliyetleri hareketin önemli derecede güç kaybetmesi ile sonuçlanır. Terör eylemlerinin Gush Emunim tarafından yapıldığının ortaya çıktığı 1984 yılı itibariyle önde gelen birçok önemli kişi hareketten ayrılmaya başlar. Haim Druckman, Hanan Porat ve Uri Elitzur gibi kilit isimler hareketten ayrılarak aktif siyasete girerler.³⁷ Önemli birçok başka isim de Gush Emunim'i terk edip daha ılımlı bir yerleşimci örgüt olan Yesha Konseyi'ne katılır.³⁸ Gush Emunim'e güç katan önemli isimlerin yokluğu, hareketin hem imajını sarsacak hem de tabanın mobilize edilmesinde sorunların baş göstermesine neden olacaktır.

Oslo Barış Süreci ve Gush Emunim'in Dağılışı

1993'te Oslo'da Filistin ve İsrail arasında 'İlkeler Deklarasyonu' imzalanır. Bağımsız bir Filistin devletini içeren bu deklarasyona Gush Emunim ve birçok yerleşim hareketi sert bir şekilde karşı çıkacaktır. Sokak gösterileri düzenleyen Gush Emunim, lider kadrosunun etkisizliği³⁹ ve İsrail kamuoyunda barış sürecine desteğin yüksek olması⁴⁰ nedeniyle başarılı olamaz. Bu başarısızlık, dindar Siyonist Yahudilerin daha radikal yöntemlere yönelmesine yol açar. Bu kişilerden biri, haham Meir Kahane'nin öğrencisi Baruch Goldstein'dir. Tıpkı hocası gibi dirilişi bir hayat felsefesi olarak kabul eden Goldstein, Araplarla barışın diriliş sürecine darbe vuracağını ve Filistinlileri saldırganlaştıracağını düşünmektedir.⁴¹ Bu sebeple 28 Şubat 1994'te El-Halil'deki Hz. İbrahim Camisi'nde ibadet eden Filistinli Müslümanlara silahlı saldırı düzenler. Saldırıda 29 kişi hayatını kaybederken 100'den fazla kişi yaralanır.⁴²

Yapılan gösterilere ve El-Halil katliamına rağmen kararlı duruşunu sürdüren Rabin önderliğindeki hükümet, Temmuz 1995'te Filistin ile İkinci Oslo Anlaşmasını imzalayacaktır. Bu anlaşma, İsrail güçlerinin Batı

Legacy 1974-2010" (Doktora Tezi, Sapienza Università di Roma, 2012), 97.

36 Thomas G. Mitchell, *Native vs. Settler: Ethnic Conflict in Israel/Palestine, Northern Ireland, and South Africa* (Londra: Greenwood Publishing Group, 2000), 171.

37 Drezon-Tepler, *Interest Groups and Political Change in Israel*, 219.

38 Zecharya, "Symbolic authority in Religious Zionist activism", 92.

39 Tamar Hermann, "Do They Have a Chance? Protest and Political Structure of Opportunities in Israel", *Israel Studies* 1/1 (1996): 162-163.

40 Lilly Weissbrod, "Gush Emunim and the Israeli-Palestinian peace process: Modern Religious Fundamentalism in Crisis", *Israel Affairs* 3/1 (1996): 94.

41 Ehud Sprinzak, "Extremism and Violence in Israel Democracy", *Terrorism and Political Violence* 12/3-4 (2000): 227.

42 Sprinzak, "Extremism and Violence in Israel Democracy", 210.

Şeriada bazı Filistin bölgelerinden çekilmesini öngörmektedir.⁴³ Bu durum, Filistinlilere karşı savunmasız kalacaklarını düşünen yerleşimciler ile bölgedeki İsrail askerleri arasında korku yaratmıştır. Hesder askerleri, Gush Emunim hahamlarına danışarak askeri kampların boşaltılması konusunda fetva isterler. 15 haham, yerleşimlerin tahliyesinin dini öğretiye aykırı olduğunu belirten bir fetva yayınlarak askerlere tahliye emirlerine itaat etmemelerini söyleyecektir. Ancak fetvanın İsrail devletindeki birliği bozacağını ileri süren ve günümüzde de oldukça güçlü bir yerleşim hareketi olan Yesha Konseyi Gush Emunim'i ikna ederek emre itaatsizlik kararının geri çekilmesini sağlayacaktır. Bunun üzerine Gush Emunim sokak gösterileri ile süreci protesto edeceğini duyurur.⁴⁴

Başarısız olan tüm bu girişimler, Gush Emunim tarafından idare edilen Yeshivat Kerem De-Yavneh okulunda öğrenci olan Yigal Amir isimli dindar bir Siyonist'i harekete geçirecektir. El-Halil katliamından oldukça etkilenen Amir, bu katliamın amaca ulaşmada yetersiz olduğunu düşünmektedir. Ona göre barış süreci, sadece sürecin mimarı olan Başbakan Rabin'in öldürülmesiyle sona erebilecektir.⁴⁵ Bu düşünce ile harekete geçen Amir, 4 Kasım 1995 tarihinde Tel Aviv'deki barış yanlısı gösterilere katılan Rabin'e suikast düzenler.⁴⁶ Kamuoyunda büyük bir şok etkisi yaratan suikast, Amir'in öngörüsü doğrultusunda barış görüşmelerini sonlandırmasa da sürece büyük bir darbe vurur. Aynı zamanda bir süredir Hesderlerin İsrail devleti için potansiyel bir tehdit olduğunu düşünmeye başlayan İsrail kamuoyu için bu suikast bardağı taşıran son damla olmuştur. Sprinzak'a göre, bu iki eylem karşısında kamuoyu artık dini yerleşimci hareketleri bir şiddet hareketi olarak algılamaya başlamıştır.⁴⁷ Rabin suikastı sonrası yapılan bir kamuoyu anketinde katılımcıların %63,1'i güvenlik güçlerinin radikal dini gruplara karşı daha caydırıcı adımlar atmasını istemektedir.⁴⁸ Shahak ve Mezvinsky'a göre İsrail halkı, Gush Emunim'in otoriteye itaatsizlik çağrısıyla devletin birliğini tehdit edebilecek bir yöne evrildiğini düşünerek harekete olan desteğin son bulması taraftarıdır. Bu durum, 1996 yılından itibaren ordudaki imtiyazlı Hesder askerlerinin sayısında önemli bir düşüş meydana getirmiştir.⁴⁹

Sprinzak'a göre, Rabin suikastının önemli sonuçlarından biri, hahamların siyasi şiddeti bırakıp toplum odaklı ılımlı politikalar benimsemeleridir.⁵⁰

43 Emre Yüksek, "The Israeli Settlements in the West Bank Territory Before and After the Peace Process" (Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 2010), 92-93.

44 Weissbrod, "Gush Emunim and the Israeli-Palestinian peace process", 98-99.

45 Sprinzak, "Extremism and Violence in Israel Democracy", 228.

46 Sprinzak, "Extremism and Violence in Israel Democracy", 210.

47 Sprinzak, "Extremism and Violence in Israel Democracy", 227.

48 Hermann, "Do They Have a Chance?", 163.

49 Shahak ve Mezvinsky, Jewish Fundamentalism in Israel, 90-92.

50 Ehud Sprinzak, "Extremism and Violence in Israel: The Crisis of Messianic Politics", *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 555/1 (1998): 126.

Bu dönemde yüzlerce haham bir araya gelerek, seküler kişilere ulaşarak toplumsal tedirginliği azaltmayı amaçlayan ‘Tzohar’ adlı bir örgüt kurar.⁵¹ Bu yeni politika, Gush Emunim’a büyük darbe vurur. Kamuoyundaki prestijini kaybeden Gush Emunim, hahamların önemli ölçüde desteklerini çekmesi ile yerleşimlerdeki etkinliğini de yitirmiştir. Yine de Merkaz Harav’da eğitim çalışmalarını sürdürmeye devam edecek, ancak hahamlarının fetvaları artık eski etkinliğini göstermeyecektir. Yerleşimler kolu Amana ise günümüze yayılacak şekilde faaliyetlerine güçlenerek devam edecektir.

YESHA KONSEYİ

22 Ekim 1979’da İsrail Yüksek Mahkemesi, Gush Emunim’e bağlı Elon Moreh yerleşiminin Filistinlilerin özel mülkü üzerinde kurulduğu gerekçesiyle tahliye edilmesine karar verir. Bu karar, Mesihçi ideolojiyi benimseyenlerde büyük bir şok yaratacaktır. Elon Moreh gibi yerleşimlerin Mesihî süreci hızlandırdığına inananlar, bu öncü yerleşimin yıkımına tanık olurlar. Sina’daki yerleşimlerden çekilmeyi öngören Camp David Anlaşması’nı izleyen bu yıkımın da yaşanmasıyla Gush Emunim içinde bir bölünme süreci başlar. Tartışmalar, siyasal sürecin katkısını savunan yenilikçi-seküler taraf ile Mesihçi ideolojiye dayanan ve gerekirse iç savaş çıkartmaktan yana olan gelenekselci-dindar taraf arasındadır. Bu tartışma, Yisrael Harel ve Benny Katzover gibi yenilikçi liderlerin hareketten ayrılmasıyla sonuçlanacaktır.⁵² Aralık 1980’de bu kişiler, adını İbranice Batı Şeria ve Gazze anlamına gelen ‘*Yehuda Shomron Azza*’ kelimelerinin baş harflerinin birleşiminden alan Yesha Konseyi’ni kurarlar.⁵³ Yesha Konseyi’nin üç önemli fonksiyonu bulunmaktadır. İlki, işgal altındaki toprakların Yahudilere ait olduğunu savunarak “siyasal eylem ve kamu savunuculuğu” yapmak ve hükümetin yerleşimlere yönelik bir tehdidi karşısında kamuoyunu etkilemek için medya ve siyaset gibi alanları etkin biçimde kullanmaktadır. İkincisi, “yerleşimcilerin ve yerleşimlerin güvenliği”ne önem verip askeri yetkililerle iş birliği yaparak kurşun geçirmez otobüs, kamyonet ve ambulans gibi çeşitli güvenlik araçlarını temin etmektir. Üçüncüsü ise yerleşimcilerin eğitim ve yaşam standartlarını geliştirmek amacıyla “belediyecilik” misyonunu üstlenmektir.⁵⁴ Bu nedenle yerleşimlerin altyapı ihtiyaçlarını karşılamak ve devlet bürokrasisine nüfuz etmek için hükümetle yakın ilişki içindedir.⁵⁵

51 International Crisis Group, *Leap of Faith: Israel’s National Religious and the Israeli – Palestinian Conflict*, Middle East Report N°147 (Kudüs/Brüksel, 2013): 8.

52 Jonathan Neidle, “Locating the Power of the Settler Movement”, *Journal of Politics & International Studies* 9 (2013): 494-495.

53 Taub, *The Settlers*, 76.

54 Robert Melson, “Yesha Council and Settler Radical Intransigence”, Cambridge Forecast, 2004. <http://www.cambridgeforecast.org/richard863/MIDDLEEAST/YESHA.html> (eriş. tar. 4 Aralık, 2019).

55 Haklai, “Religious – Nationalist Mobilization”, 715.

Yesha Konseyi bugün İsrail devleti tarafından yarı-resmi bir yerleşim hareketi olarak tanınmaktadır.⁵⁶ Bu sayede konsey, hükümetten maddi yardım alabilmekte ve hükümet adına yerleşimcilerden vergi toplayabilmektedir. Konseyin ana omurgasını şehir, yerel konsey ve bölgesel konsey adı verilen yerleşim yönetim birimleri oluşturmaktadır. Şehir, nüfusu 20.000'den fazla olan yerleşim birimidir. Yerel konsey 3.000-20.000 arası nüfusa sahipken, bölgesel konsey ise birçok küçük yerleşimden oluşur. Yesha Konseyi, bu yerleşim yönetim birimlerinin hepsini kapsayan bir çatı örgütüdür. Yerleşimlerin altyapı, eğitim ve planlama gibi hizmetleri merkezi yönetimden ziyade bu yerleşim yönetimleri tarafından yürütülür. Hükümetten ve yerleşimcilerden elde edilen bütçeler, yerleşimlerin genişletilmesi ve tehditlere karşı barışçıl gösteriler düzenlenmesi için de kullanılır.⁵⁷ Günümüze kadar yerleşimler meselesinde oldukça önemli kazanımlar elde eden Yesha Konseyi, bu alandaki çalışmalarını aralıksız sürdürerek Batı Şeria'da altı bölgesel konsey, 14 yerel konsey ve dört şehirden oluşan bir üst organizasyon haline gelmiştir.⁵⁸ Bu yerleşim yönetim birimleri, 199 yerleşim birimi ve 220 mobil yerleşkeden meydana gelmektedir. Bu birimlerde yaklaşık olarak 500.000 Yahudi yerleşimci yaşamaktadır.⁵⁹ Dolayısıyla Yesha Konseyi, bu sayıda yerleşimcilerin temsilcisi olarak günümüzde hem bölgedeki şiddetin belirleyicisi olarak hem de İsrail siyasetini yönlendirmede oldukça önemli bir pozisyona sahiptir.

Oslo Barış Sürecinde Yesha Konseyi'nin Tepkisi

Yesha Konseyi, ilk kurulduğu dönemde yerleşimler üzerinde etkili değildir. Gush Emunim'in 1980'lerde gerçekleştirdiği terör eylemlerinin örgütü marjinal hale getirmesi ve birçok destekçisini kaybetmesi konseye güç kazandırır. Bu süreçte konsey, terörizmi reddedip şiddete karşı duracağını belirterek önemli destek elde ederken 1990'lara gelindiğinde işgal altındaki Filistin topraklarında yedisi bölgesel, 14'ü yerel olmak üzere toplam 21 yerleşim konseyini kontrolü altına alır.⁶⁰ Böylelikle Yesha Konseyi hükümet karşısında etkin bir pozisyon elde ederken, özellikle Oslo sürecinde yerleşim hareketi olarak öne çıkacaktır.

Barış sürecini destekleyen İzak Rabin'in 1992 seçimlerinde iktidar olması, Yesha Konseyi'nde tedirgiliğe sebep olur. Akabinde başlayan Oslo süreciyle beraber koruduğu sessizliği bozan konsey, sürece tepki olarak sokak eylemleri

56 Goldberg, Gush Emunim New Settlements in the West Bank, 200.

57 Robert H. Mnookin ve Ehud Eiran, "Discord behind the Table: The Internal Conflict among Israeli Jews concerning the Future of Settlements in the West Bank and Gaza", *Journal of Dispute Resolution* 2005/1 (2005): 31.

58 International Crisis Group, *Leap of Faith*, 47.

59 Reham Owda, "How Israeli Settlements Impede the Two-State Solution", Carnegie Endowment for International Peace, 7 Mayıs, 2023, <https://carnegieendowment.org/sada/89215> (eriş. tar. 16 Mayıs, 2023).

60 Peter Shaw-Smith, "The Israeli Settler Movement Post-Oslo", *Journal of Palestine Studies* 29/3 (1994): 100.

kararı alır.⁶¹ Bu eylemler yerleşimciler ve Filistinliler arasında gerginliği tırmandırır. Beit El yerleşiminde bir yerleşimcinin öldürülmesi Ramallah'ta Filistinlileri taşlama ve mülklerini yıkma eylemlerinin fitilini ateşleyecektir. "Yahudi İntifadası" olarak adlandırılacak bu eylemler sırasında Yesha Konseyi, hayatın akışını durdurmayı hedefleyen 'Operasyon Barikat' adıyla bir eylem başlatacaktır. Ancak eylemler, kısa süre içinde kontrolden çıkarak yolların kapatıldığı, tekerleklerin yakıldığı, işlerine giden Filistinlilerin yerleşimcilerin silahlı saldırılarına maruz kaldığı yöne evrilecek ve Filistin'in farklı bölgelerine yayılacaktır. İsrail güvenlik güçlerinin harekete geçmesi üzerine yüzlerce yerleşimci tutuklanır. Ancak bu tutuklamalar, eylemlerin etkisini bir nebze kırdıysa da sona erdirmeye yetmeyecektir.⁶²

Eylemlerinden istediği sonuçları elde edemeyen ve kamuoyunu etkilemede yetersiz kalan Yesha Konseyi, 1994'ün sonlarına doğru mevcut yerleşimlerin korunması için yeni bir plan hazırlar. Konseyin Harekât Amiri olan Gush Emunim'in eski liderlerinden Nissan Slomiansky'e göre planın asıl amacı, iki yıl sonra gerçekleşecek seçimlere kadar yerleşimlerin tahliyesini erteletmektir. İki yıl sonraki seçimlerde ise İşçi Partisi'nin iktidardan düşeceğine inanan Slomiansky, böylelikle barış sürecinin sona ereceğini öngörmektedir. Konsey ayrıca, hükümete karşı pozisyonunu güçlendirmek için mevcut yerleşimlerin genişletilmesine de karar verir. Aralık 1994'te Beytullahim'in güneyindeki Efrat'ın Tamar Tepesi'ne birçok yerleşim konutunun inşasına başlanır. Konsey yetkilileri ayrıca müdahale durumunda güvenlik güçlerine direnecekleri, yerleşimlerin hiçbir zaman Filistin yönetimine devredilmeyeceği yönünde açıklamalarla yerleşimcileri teşvik edeceklerdir. Oslo Anlaşmalarının gölgesinde inşaatların neredeyse tümünü Şubat 1995'te tamamlayan konsey, yurt dışındaki Yahudilere yaptığı uygun fiyatlı konut satışı çağrısı ile birçok kişinin bu konutlara yerleşimini sağlayarak yerleşimciler sayısında önemli bir artış elde etmeyi başarır. Bu durum, yerleşimler meselesini barış sürecinde daha karmaşık bir hale sokacaktır.⁶³

Mayıs 1996'da yapılan genel seçimlerde yerleşimlerin önemli bir savunucusu olan Binyamin Netanyahu önderliğindeki Likud Partisi'nin iktidara gelmesi Yesha Konsey'i tarafından sevinçle karşılanırsa da Netanyahu'nun İşçi Partisi'nin yerleşim politikasını sürdürme ve uluslararası topluma barış sürecini devam ettirme yönünde verdiği teminatlar konseyin beklentilerini karşılamaktan çok uzaktır. Buna rağmen konseyin ileri gelenleri Rabin suikastı sonrası oluşan hava nedeniyle bu süreçte yerleşimcileri sokağa dökmekten çekineceklerdir.⁶⁴ Bu çekince Konseyi yeni bir politika arayışına itecektir. Yesha Konseyi, barış sürecini yeniden değerlendirdiğinde, sürecin aslında yerleşimler üzerinde bir

61 Pedahzur, "The Silent Victory", 8.

62 Shaw-Smith, "The Israeli Settler Movement Post-Oslo", 103.

63 Weissbrod, "Gush Emunim and the Israeli-Palestinian peace process", 94.

64 Pedahzur, "The Silent Victory", 10.

tehdit olmadığı sonucuna varır. Barış süreci ilerledikçe ortaya çıkmıştır ki İsrail hükümetleri anlaşmalara rağmen işgal altındaki topraklardan çekilmek bir yana yerleşim faaliyetlerini artırmışlardır. Bu durum, Filistinlilerin barış sürecine olan güvenini sarsmıştır. Konsey, Filistinlilerde oluşan bu güvensizliğin süreci sona erdirecek unsur olduğu düşüncesiyle hükümeti içeriden etkileyerek yeni yerleşim birimlerinin kurulmasını sağlamaya yönelir. Bu amaçla, Likud iktidarı boyunca Bayındırlık ve İskân Bakanı Ariel Şaron'un yanı sıra İsrail Savunma Kuvvetleri ve Dünya Siyonist Örgütü'ne bağlı Yahudi Ajansı'yla ilişkilerini sıcak tutmaya özen gösterilir. Bu strateji, Batı Şeria'da yasal olmayan mobil yerleşkelerin kurulmasını (baraka ve karavan yerleşkeler olarak da bilinir) ve sadece yerleşimcilerin kullanabileceği yolların yapılmasını mümkün kılacaktır. Filistinlilerin barış sürecine dair umutlarını kesmelerine neden olan bu yapılaşma ve sadece Yahudilerin kullanımına açık yollar, Filistin topraklarının bölünmesine ve İntifada'ya giden yolu inşa edecektir.⁶⁵ Nitekim 28 Eylül 2000'de Ariel Şaron'un Mescid-i Aksa'yı ziyaret etmesi bardağı taşıran son damla olur ve 'İkinci Filistin İntifadası' patlak verir.

İkinci İntifada, Filistinliler ile yerleşimcileri bir kez daha karşı karşıya getirir. Filistinlilerin yayılan ayaklanmaları karşısında İsrail güvenlik güçlerinin yerleşimleri savunmada yetersiz kalması Yesha Konseyi'nde endişeye neden olacaktır. Konsey bu süreçte, Filistinlilere yönelik tehditler içeren birçok açıklama yapmıştır. Konsey lideri Shlomo Filber "*Filistinliler, hayatımızı bozarlarsa, biz de onlara aynısını yapacağız*" açıklamasını yaparken, konsey sözcüsü Yehospua Mor-Yosef de "*Biz orduyla koordinasyon içerisindeyiz, eğer istisnai bazı şeyler meydana gelirse ve durum giderek daha da kötüleşirse kendi başımıza eyleme geçmeye hazırız*" sözleri ile konseyin stratejisini ilan eder. Bu açıklamaların yapıldığı günlerde İntifada'nın etkisi giderek artmaya başlamıştır. Itamar yerleşimindeki haham Natan Hai 'Samarya Tugayı' komutanı ile yaptığı toplantıda "*Tanrı korusun, bir asker veya bir sivil burada öldürülürse kontrolü kaybedeceğiz, yerleşimciler tepelerden inip Filistinlilere karşı acımasızca intikam alacaklar*" sözleri ile yaklaşan çatışmayı haber verir.⁶⁶ Nitekim dediklerinden fazlası olacaktır. Tetikleyici bir şiddet eylemi olmamasına rağmen takip eden günlerde Filistinlilere ait köylere ve mülklere saldırılar düzenlenirken yerleşimciler tarafından çok sayıda Filistinli öldürülür ve birçoğu da yaralanır.⁶⁷

Yesha Konseyinde Parçalanma: Yol Haritası Planı

İntifada sebebiyle yaşanan çatışmaların önüne geçme gayretleri neticesinde Nisan 2003'te 'Orta Doğu Dörtlüsü' (Quartet) olarak anılan Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, ABD ve Rusya bir araya gelerek 'Yol Haritası' adıyla bir barış

65 Pedahzur, "The Silent Victory", 10-11.

66 Rona Dudai ve Yaël Stein, *Tacit Consent: Israeli Policy on Law Enforcement toward Settlers in the Occupied Territories* (B'Tselem, 2001), 7.

67 Dudai ve Stein, *Tacit Consent*, 7

planı sunarlar. Tam ismi ‘İsrail-Filistin Anlaşmazlığına İki Devletli Kalıcı Bir Çözüm İçin Performans Bazlı Yol Haritası’ olan bu plan, İsrail işgalinin ileri bir tarihte sonlandırılması, yerleşim birimlerinin inşasının durdurulması ve Mart 2001’den itibaren yasadışı olarak inşa edilen tüm yerleşim birimlerinin tahliye edilmesi gibi hükümler içermektedir.⁶⁸ 25 Mayıs 2003’te İsrail hükümeti Yol Haritası Planı’nı kabul eder⁶⁹ ve Şubat 2005’te de Knesset’te resmen onaylanır.⁷⁰

Çekilme ve tahliye kararı yerleşimcilerde büyük tepkiye yol açacaktır. Yesha Konseyi ve Gush Emunim hahamlarının öncülüğünde sayıları yüz bini geçen göstericilerin yer aldığı dev mitingler ve şehirler arası yürüyüşler düzenlenir.⁷¹ Bunlardan biri de İsrail’in güneyindeki Netivot şehriden tahliye edilecek Gazze’deki Gush Katif yerleşimine yapılan yürüyüştür. On binlerce kişinin katıldığı bu yürüyüşü engellemek için harekete geçen İsrail güvenlik güçleri kısa süre sonra eylemcileri kuşatma altına alırken, güvenlik güçlerini karşılarına almak istemeyen Yesha Konseyi liderleri ve hahamlar dağılma kararı alacaklardır. Alınan dağılma kararı dindar genç yerleşimcilerin çok sert bir tepkisine neden olur.⁷² Gush Emunim’in kurucularından ve aynı zamanda sağ kanat siyasi partilerde milletvekilliği yapmış olan haham Hanan Porat, özellikle konseyin süreçteki pasif tutumuna dikkat çekerek tüm dindar yerleşimcilerin kendi mücadelelerine uygun yeni bir lider bulmaları gerektiğini dile getirir.⁷³ Porat’ın görüşlerini paylaşan ve yerleşimci liderlerin caydırıcı olmayan eylem yöntemlerini benimseyerek hükümeti daha da cesaretlendirdiği görüşünde olan genç yerleşimciler, yerleşimlerin korunması ve sayılarının artırılması için artık kendi başlarına mücadele etmeleri gerektiğini düşünmeye başlamışlardır.⁷⁴ Tepkilerin giderek artması kısa sürede yerleşimcilerin devletçi ve anti-devletçi olarak ikiye bölünmesi ile sonuçlanacak bir krize dönüşecektir. Genç yerleşimcilerin oluşturduğu anti-devletçi blok, yerleşimlerin tahliyesi konusunda caydırıcı olması için hem Filistinlilere hem de İsrail devletine karşı şiddet içeren bir mücadele yöntemini savunurken,⁷⁵ devletçi blok olarak nitelendirilen Yesha Konseyi’nin başını çektiği grup ise yerleşimlerin çıkarı için devletle iş birliğinin önemini savunmayı sürdürecektir.⁷⁶ Ağustos 2005’te

68 Nevzat Naci Kemiksiz, “Filistin Sorunu”, *Akademik ORTA DOĞU* 11/1 (2016): 159-160.

69 Jewish Virtual Library, “Israeli Cabinet Statement on Road Map and 14 Reservations”, 25 Mayıs, 2003, <https://www.jewishvirtuallibrary.org/israeli-cabinet-statement-on-road-map-and-14-reservations> (eriş. tar. 19 Eylül, 2019).

70 Israel National News, “Knesset Approves Disengagement Bill”, 17 Şubat, 2005, <http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/77015> (eriş. tar. 1 Mart, 2020).

71 Efrat Weiss, “Yesha Council Labels Rally Success”, YNet News, 12 Ağustos, 2005, <https://www.ynetnews.com/articles/1,7340,L-3126356,00.html>, (eriş. tar. 1 Aralık, 2019).

72 International Crisis Group, *Leap of Faith*, 12.

73 Motti Inbari, “Fundamentalism in Crisis—The Response of the Gush Emunim Rabbinical Authorities to the Theological Dilemmas Raised by Israel’s Disengagement Plan”, *J. Church & St.* 49 (2007): 713.

74 Oran Nir, “Price Tag: West Bank Settlers’ Terrorizing of Palestinians to Deter Israeli Government Law Enforcement”, *Case Western Reserve Journal of International Law* 44/1 (2011): 281. <https://scholarlycommons.law.case.edu/jil/vol44/iss1/15> (eriş. tar. 27 Mart, 2020).

75 International Crisis Group, *Israel’s Religious Right*, 10.

76 International Crisis Group, *Israel’s Religious Right*, 6.

İsrail, Gazze Şeridi'ndeki 21 yerleşimi ve Batı Şeria'daki 4 yerleşimi boşaltırken, Eylül 2005'te İsrail son askerlerini de Gazze'den çekerek bölgedeki işgalini sona erdirir.

TEPE GENÇLİĞİ

Genç yerleşimciler Gazze çekilmesinin travmasını henüz üzerlerinden atamamışken, Ocak 2006'da Amona mobil yerleşkesindeki dokuz yerleşim konutunun tahliyesi kararı daha büyük sarsıntıya neden olacaktır. Karar sonrası sokağa dökülen bu yerleşimciler, tahliyenin gerçekleştirilmesi için bölgeye intikal eden İsrail güvenlik güçlerine taş, tuğla ve metal çubuklarla saldırırlar ve eylemlerin şiddetini gün geçtikçe artırırılar.⁷⁷ Gazze çekilmesi sonrası bozulan imajlarını yeniden düzeltmek isteyen bazı yerleşimci liderlerden de bu süreçte destek görmüşlerdir.⁷⁸ Bu isimlere bazı siyasetçilerin de eklenmesi ve eylemlerde bizzat yer almaları ile eylemlerin kapsamı genişlerken, olaylar çatışmalara dönüşecek ve Amona yerleşiminin tahliyesini protesto eylemlerinde 80'i güvenlik personeli, ikisi milletvekili olmak üzere toplam 202 kişi yaralanır.⁷⁹ En nihayetinde Ocak 2006'da Amona yerleşkesindeki dokuz konutun yıkımı gerçekleştirildiyse de tüm bu karmaşa ve çatışma ortamı yeni bir birliktelik ortaya çıkarır.⁸⁰

Gazze tahliyesiyle kendilerini gösteren ve Amona tahliyesiyle ortak bir ideoloji altında hareket etmeye başlayan genç yerleşimciler, işgal altındaki Filistin topraklarında yeni bir yerleşim hareketinin doğmasına neden olurlar. Bu yerleşimciler, genellikle Batı Şeria'daki tepelere kurulan mobil yerleşkelerde yaşayan gençler olmalarından ötürü Tepe Gençliği (Noar HaGva'ot / Hilltop Youth) olarak adlandırılacaklardır. Çoğunlukla dindar ve 30 yaş altı olan bu yeni nesil yerleşimciler,⁸¹ İsrail toplumundan uzak bölgelerde doğup büyümüşlerdir. Çocukluklarından itibaren "Arkadaşlarımı öldürenler beni de öldürmek istiyorlar" düşüncesiyle büyüyen bu yerleşimciler, devletin ve yerleşimci liderlerin kendilerini korumada başarısız olduğunu düşünmeleri sebebiyle onlara karşı düşmanlık beslemektedirler.⁸² Yahudi dini öğretisine sıkıca bağlı olan Tepe Gençliği, Tevrat'ın bir emri olarak gördüğü Batı Şeria'da mobil yerleşkelerin kurulmasına oldukça önem vermektedir. Bu yerleşkelerin "vadedilmiş topraklar"a giden yolda önemli bir basamak olduğunun altını

77 Nir, "Price Tag", 281-282.

78 Taub, *The Settlers*, 156.

79 International Crisis Group, *Israel's Religious Right*, 29.

80 Haklai, "Religious - Nationalist Mobilization", 734.

81 Ehud Eiran ve Peter Krause, "Old (Molotov) Cocktails in New Bottles? "Price-Tag" and Settler Violence in Israel and the West Bank", *Terrorism and Political Violence* (2016): 7.

82 Emily Carton, "Unsettling the Settlement: The Ideology of Israel's Hilltop Youth" (Doktora Tezi, Haverford College, 2011), 43.

çizen genç yerleşimciler, bunun için hız kesmeden çalışacaklarını, karşılarında İsrail devleti de olsa asla durmayacaklarını belirtmektedirler.⁸³

Tepe Gençliği, diğer yerleşimci örgütlerden farklı olarak, geleneksel hahamcı anlayış yerine doğrudan Tevrat odaklı bir ideolojiye sahiptir. Bu yerleşimciler siyasi ve dini otoriteleri reddetmektedirler.⁸⁴ Başlangıçta Gush Emunim'in kurucusu Zvi Kook'un öğretilerini takip eden genç yerleşimciler, Oslo süreci ve akabinde Gazze tahliyesi sonrası oluşan devlet düşmanlığı nedeniyle Zvi Kook'un öğretilerini terk etmişlerdir.⁸⁵ Şiddeti kutsayan ve "yabancıların ortadan kaldırılması" fikrini savunan haham Meir Kahane da Tepe Gençliği üzerinde büyük etki bırakmış bir diğer isimdir. Kahane, "vadedilmiş topraklar"da yaşayan Arapların ortadan kaldırılması gereken bir düşman olduğunu savunmaktadır.⁸⁶ Tepe Gençliği de Kahane'dan etkilenerek bölgedeki "yabancıları" tasfiye edip Yahudilerin egemenliğini güvenceye almayı amaçlamaktadır.⁸⁷ Ayrıca, Kahane'nin Yahudi Krallığı kurma fikri de Tepe Gençliği üzerinde etkili olmakta, bu yönde söylemlerde bulunup politikalar yürütülmektedir.⁸⁸ Kahane'nin bu gibi öğretileri, günümüzde de Tepe Gençliği yerleşimcileri üzerinde etkisini sürdürmeye devam etmektedir.

Şiddet Politikası: Fiyat Etiketleri

Fiyat etiketi (*tag mehir – price tag*), Tepe Gençliği'nin sistematik olarak uyguladığı bir şiddet türüdür. Bu terim, İsrail hükümetinin bir yerleşimi tahliye etme kararının bir bedeli olacağına işaret eder.⁸⁹ Tepe Gençliği, bu şiddet eylemleriyle tehdit olarak gördükleri Filistinlilerin canlarına, mallarına ve ibadethanelerine saldırılar düzenlerler. Ayrıca, duvarlara "Araplara Ölüm", "Kahane Haklıydı", "Kahane Yaşıyor" ve "Buradan Defolun" gibi yazılarla Filistinlileri ve Hz. Muhammed ve Hz. İsa'ya hakaret içeren grafitilerle Müslüman ve Hristiyan Arapları kışkırtmaktadırlar.⁹⁰ Amaçları, Filistinlileri korkutarak göçe zorlamak ve İsrail hükümetini uluslararası alanda zor durumda bırakmaktır. Fiyat etiketi, yalnızca Filistinlileri değil, *Peace Now* gibi barış yanlısı İsrail sivil toplum kuruluşlarını, Yesha Konseyi gibi devlete yakın yerleşim hareketlerini ve en dikkat çekicisi doğrudan İsrail güvenlik güçlerini de hedef alabilmektedir. Özellikle askeri tesisler ve tahliye kararlarını

83 Al Jazeera English, "Israel's Hilltop Youth: Thou Shalt Not Kill | Radicalised Youth", YouTube, 15 Kasım, 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=GqSflluRGAc&t=10s>, (eriş. tar. 11 Şubat, 2020).

84 Carton, *Unsettling the Settlement*, 30.

85 Carton, *Unsettling the Settlement*, 23.

86 Nadera Shalhoub-Kevorkian, *Security Theology, Surveillance and the Politics of Fear* (Cambridge University Press, 2015), 29.

87 Shalhoub-Kevorkian, *Security Theology*, 32.

88 Al Jazeera English, "Israel's Hilltop Youth: Thou Shalt Not Kill | Radicalised Youth".

89 Hanna Tranas, "The Wild Wild West Bank: Investigating Causes of Increased Settler Violence 2006-2011" (Yüksek Lisans Tezi, University of Oslo, 2012), 47.

90 Shalhoub-Kevorkian, *Security Theology*, 35.

uygulamakla yükümlü olan İsrail askerleri fiyat etiketi eylemlerinin en büyük hedeflerindedirler. Tepe Gençliği'ne göre, Yahudi şeriatına aykırı olarak yerleşkelerin tahliyesi üzerine karar veren her İsrail hükümeti meşruiyetini kaybetmiştir. Dolayısıyla hükümetin bu karardan vazgeçirilmesi ve bu kararı uygulamakla görevli askerlerin durdurulması dinin bir emridir.⁹¹ Beit El yerleşiminde yaşayan bir Tepe Gençliği yerleşimcisinin “Eğer devlet ayrılmamızı isterse, bazılarımız askerler eşliğinde tahliye olacaklar, bazılarımız ise [askerlere] ateş edecekler” sözleri hareketin bu yöndeki kararlılığını göstermektedir.⁹²

Fiyat etiketi'nin Tepe Gençliği'nin benimsediği bir şiddet politikası haline gelmesi 27 Kasım 2007'de ABD'nin Annapolis'te Filistin ile İsrail arasında yeni bir barış süreci başlatması sonrası yaşanan bir dizi olayın neticesidir.⁹³ Bu görüşmelerde İsrail'in Batı Şeria'daki mobil yerleşkeleri tahliye etmeyi kabul etmesi neticesinde Tepe Gençliği, yerleşkelerin sayısını artırma girişimlerinde bulunarak birkaç mobil yerleşke inşa etmiş ve mevcut yerleşkeleri genişletmiştir. Ancak, ABD'nin baskısıyla dönemin başbakanı Ehud Olmert, Annapolis yükümlülüklerini yerine getireceğini belirtmiştir.⁹⁴ Bunun üzerine, Haziran 2008'de Nablus'un güneyinde bulunan ve hareketin merkezi olarak gösterilen Yitzhar yerleşiminde toplanan Tepe Gençliği, tahliyeleri engellemek ve hükümeti caydırmak amacıyla fiyat etiketi politikasını resmen kabul etmiştir.⁹⁵ 23 Temmuz 2008'de ise İsrail güvenlik güçlerinin Adey Ad mobil yerleşkesini tahliyesinde Yitzhar yerleşim liderinin “Polisin, bu tür bir olayın çok yüksek bir bedelinin olacağını anlaması gerekir” sözleri ile Tepe Gençliği'nin saldırıları sahada başlamıştır.⁹⁶ Tepe Gençliği yerleşimcilerinden birisi bir İsrail askerine bıçakla saldırırken, diğerleri Yitzhar yerleşimi yakınlarında yer alan bir Filistin köyüne saldırıda bulunarak buradaki elektrik kablolarını kesmişler, Filistinlilere ait araçlara ve evlere zararlar vermişlerdir.⁹⁷

Eski istihbarat şeflerinden Yoram Cohen'in ifadesi ile yerleşimciler, bu eylemlerle bölgede bir korku oluşturarak “hükümeti bir barakanın bile kaldırılması konusunda iki kez düşünmeye zorlamayı” hedeflemektedirler.⁹⁸ Bu amaçlarında nispeten başarılı da olmuşlardır. 2008'in sonlarında yasadışı mobil

91 Eiran ve Krause, “Old (Molotov) Cocktails”, 9.

92 Carton, Unsettling the Settlement, 28-29.

93 International Crisis Group, *Israel's Religious Right*, 4.

94 Richard Boudreaux, “Israel's 'Hilltop Youth' Are Settling In”, Los Angeles Times, 18 Şubat, 2008, <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2008-feb-18-fg-outpost18-story.html>, (eriş. tar. 22 Eylül, 2019).

95 Marwan Muhareb, “The Price Tag Organization and the Price Tag Paid by Palestinians”, Arap Center for Research and Policy Studies, 2012, 8. https://www.dohainstitute.org/en/lists/ACRPS-PDFDocumentLibrary/The_price_tag_organization_and_the_price_tag_paid_by_Palestinians.pdf (eriş. tar. 21 Şubat, 2020).

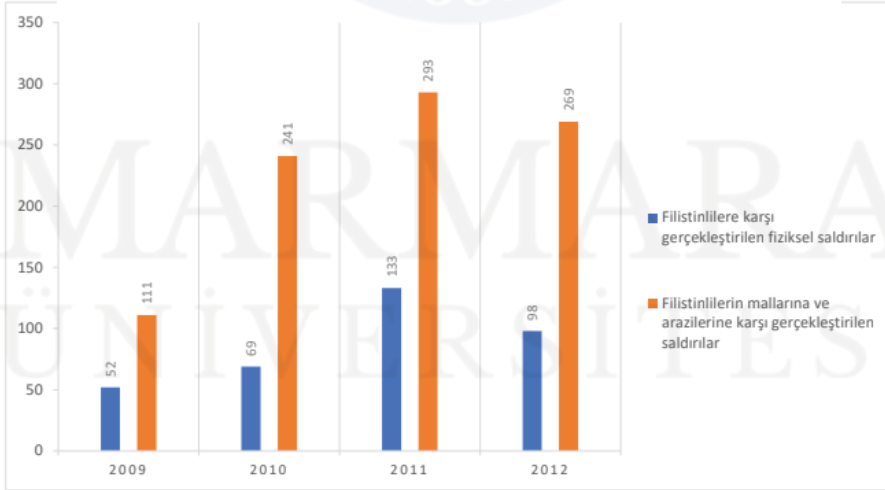
96 Give Palestine Association, “Background on Violence by Settlers”, 26 Kasım, 2012, <https://www.givepalestine.ps/en/article/129/Background-on-Violence-by-Settlers>, (eriş. tar. 16 Mart, 2020).

97 Yuval Azoulay, “Settler Holds Knife to IDF Soldier's Throat in West Bank Riot”, Haaretz, 24 Temmuz, 2008, <https://www.haaretz.com/1.5006270>, (eriş. tar. 16 Mart, 2020).

98 Eiran – Krause, “Old (Molotov) Cocktails”, 10.

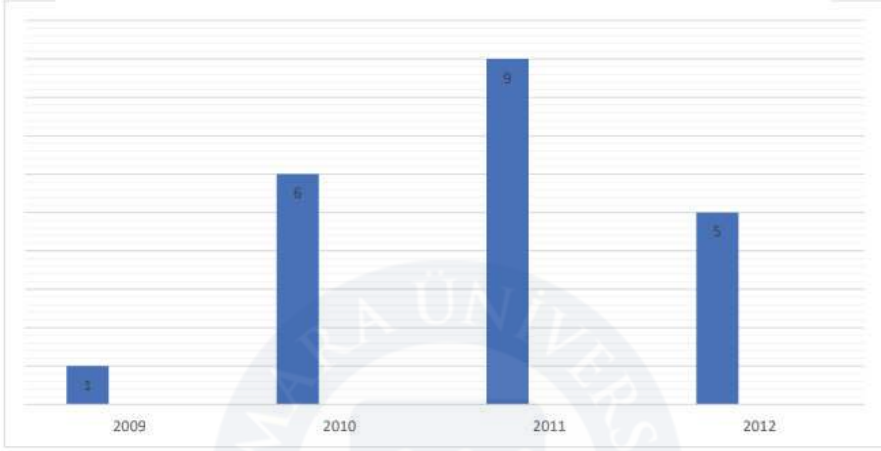
yerleşkelerin durumunu görüşmek üzere gerçekleştirilen kabine toplantısında dönemin Shin Bet Başkanı Yuval Diskin, tahliye kararlarının Tepe Gençliği'ni daha çok şiddete sürüklediğini belirterek, kabineyi “Onların [Tepe Gençliği] teşebbüsleri, tahliye [Gazze] esnasında ‘aşkla, biz kazanacağız’ sloganıyla başladı, ama şimdi ‘savaşla, biz kazanacağız’a vardı” sözleri ile uyaracaktır. Buna karşın hükümet tahliye kararlarından vazgeçmemiştir. Diskin “çatışmanın kapsamı bugünkünden ve tahliye sürecinden [Gazze tahliyesi] çok daha büyük olacak” sözleri ile karar karşısında kaygısını paylaşacak ve bu öngörüsünde haklı çıkacaktır.⁹⁹ Yahudi şeriatına bağlı ve devlete karşı mesafeli duran Tepe Gençliği, kabinenin tahliye kararı sonrasında Gazze çekilmesindeki pasif ya da Amona tahliyesinden kontrollü tutumunu geride bırakır ve şiddet, çatışma ve kaostan kaçınmayan, anarşizmden beslenen bir hareket halini alır. Aşağıdaki Tablo 1’de gösterilen 2009-2012 yılları arasında yerleşimcilerin Filistinlilerin kendilerine ve mülklerine karşı gerçekleştirdikleri saldırılar ile Tablo 2’de yer alan cami ve kiliselere yapılan saldırılara ilişkin veriler bu durumu daha net şekilde gözler önüne sermektedir.

Grafik 1. Yerleşimciler Tarafından Filistinlilere ve Mallarına Karşı Yapılan Saldırılar¹⁰⁰

99 Aluf Benn, “Settlers Preparing for War, Says Shin Bet Chief”, Haaretz, 2 Kasım, 2008, <https://www.haaretz.com/1.5053629>, (eriş. tar. 16 Mart, 2020).

100 Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *Update on Settler Violence in the West Bank, including East Jerusalem* (2013): 2.

Grafik 2. Yerleşimciler Tarafından İbadethanelere Yapılan Saldırıları (Cami ve Kilise)¹⁰¹

Örnek Olay İncelemesi: Migron Mobil Yerleşkesinin Tahliyesi

İsrailli sivil toplum kuruluşu Peace Now'ın, 2006'da Batı Şeria'daki Migron mobil yerleşkesinin yasadışı olarak Filistinlilerin özel mülkiyeti üzerine kurulduğunu belirterek İsrail Yüksek Mahkemesi'ne tahliye talebi ile başvurur. Akabinde İsrail hükümeti, Yol Haritası sürecinin de baskısı ile Migron yerleşkesinin tahliye edileceğini duyuracaktır. Hükümet, yerleşimcilerin mağdur edilmemesi için Yesha Konseyi ile uzlaşma çağrısında bulunmuş ve Yesha Konseyi de bu çağrıyı kabul etmiştir.¹⁰² Konseyin masaya oturması, yerleşimciler arasında büyük bir hayal kırıklığına neden olur ve konseyi Tepe Gençliği'nin hedefi haline getirir. Mayıs 2008'de, genç yerleşimciler Migron'da düzenlenen 'Yesha'nın Bağımsızlık Günü' etkinliklerini basarak sabote ederler. Konseyin yerleşim davasına ihanet ettiğini duyurup propaganda yaparlar ve konsey üyelerinin araçlarının tekerleklerini keserler. Bu olaylar, konsey liderleri arasında korkuya yol açarken, artık yerleşimlerde güvende olmadıklarını kanaatine neden olacaktır¹⁰³ Buna rağmen, hükümetle müzakerelerden çekilmeyeceklerdir.

13 Ağustos 2008'de İsrail hükümeti, Yesha Konseyi ile yaptığı görüşmeler sonucunda Migron'daki yerleşimcilerin Geva Binyamin'e taşınacağını duyurur. Ancak hükümet, yerleşimcilerin baskısı sebebiyle tahliyeyi geciktirmek için, hazırlık bahanesiyle Yüksek Mahkeme'den sürekli erteleme talebinde

101 Nadera Shalhoub-Kevorkian ve Yossi David. "Is the Violence of Tag Mehir a State Crime?". *British Journal of Criminology* (2016): 842

102 Peace Now, "The Migron Petition", 1 Ekim, 2016, <https://peacenow.org.il/en/the-migron-petition>, (eriş. tar. 17 Mart, 2020).

103 International Crisis Group, *Israel's Religious Right*, 10.

bulunur ve talepleri kabul görür. Ancak 2 Ağustos 2011'de Yüksek Mahkeme, ertelemelere son vererek tahliyenin 31 Mart 2012'ye kadar tamamlanmasını isteyecektir.¹⁰⁴ Bu, yerleşimci gruplar arasında görüş ayrılıklarına neden olur. Yesha Konseyi, aksi takdirde yerleşimcilerin alacağı tazminatları ve söz konusu yerleşkelerin başka bir yere intikalini tehlikeye atacağını iddia ederek tahliye kararının uygulanmasını desteklerken,¹⁰⁵ Tepe Gençliği devlete karşı tavizkar bir tutum sergilediğini düşündüğü konseyin kararını tanımayacaktır.

5 Eylül 2011'de 1000 kişilik İsrail güvenlik gücü Migron'u yıkmak için harekete geçtiğinde, Tepe Gençliği fiyat etiketi saldırılarına başlatır. 7 Eylül'de Binyamin bölgesindeki askeri üsse sızarak askeri araçlara zarar verirler ve bu araçlara ve üssün duvarlarına grafitilerle "Migron Tepesi" ve "Tepeden Selamlar" gibi sloganlar yazarlar. Bu olay, toplumsal infiale neden olur. Başbakan Netanyahu, fiyat etiketi saldırılarını sert bir dille eleştirirken,¹⁰⁶ Savunma Bakanı Ehud Barak da saldırının bir terör saldırısı olduğunu ve buna karşı kararlı bir duruş sergileneceğini belirtir. Harekete geçen güvenlik güçleri, saldırıyla bağlantılı beş Tepe Gençliği üyesini tutukladıysa da¹⁰⁷ saldırılar, 2011'de inşa edilen sadece üç konutun yıkılmışken konutların yıkımının ertelemesine neden olur.¹⁰⁸

Tepe Gençliği'nin saldırılarında sadece İsrail askerleri hedef değildir. Filistinlilerin de bu tahliye kararının bedelini ödemesi gerektiğinin düşünen yerleşimciler, üsse yapılan saldırıdan bir gün sonra, Nablus yakınlarında bulunan Yatma Köyü'ne sızarak ve köyde bulunan iki aracı ve bir camiye kundaklarlar. Caminin duvarına Migron'un bedeli (fiyat etiketi) anlamına gelen "Migron FE" yazarlar.¹⁰⁹ 25 Eylül'de gerçekleştirilen bir başka eylemde ise Nablus yakınlarındaki Filistinlilere ait 100 zeytin ağacını keserler.¹¹⁰

Tepe Gençliği'nin hedefindeki bir diğer grup ise yasadışı yerleşkelerin yıkımı için Yüksek Mahkeme'ye dilekçeler yazan Peace Now'dır. 11 Eylül 2011'de Migron'un tahliyesinin baş sorumlusu olarak görülen Peace Now'ın aktivistlerinden birinin Kudüs'teki evinin kapısına "Migron'un Fiyat Etiketi", evin merdivenlerine ise "Sonsuza dek Migron, Hainlerin Sindirilmesi" ve "Peace Now, Sonun Yakındır" sloganları yazılır. Bunu, Kasım 2011'de Peace

104 Peace Now, "The Migron Petition".

105 International Crisis Group, *Leap of Faith*, 15-16.

106 Yair Altman, "'Price Tag' Reaches IDF Base", YNet News, 7 Eylül, 2011, <https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4119057,00.html>, (eriş. tar. 17 Mart, 2020).

107 Lulu Garcia-Navarro, "Israel Cracks Down on Radical 'Hilltop Youth'", KANW FM, 9 Ocak, 2012, <https://www.kanw.com/post/israel-cracks-down-radical-hilltop-youth>, (eriş. tar. 19 Mart, 2020).

108 Chaim Levinson, "Israel Demolishes Three Illegal Houses in West Bank Outpost, Six Arrested", Haaretz, 5 Eylül, 2011, <https://www.haaretz.com/1.5165170> (eriş. tar. 20 Mart, 2020).

109 Elior Levy, "Price Tag: Mosque Vandalized, Cars Torched", YNet News, 8 Eylül, 2011, <https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4119694,00.html> (eriş. tar. 18 Mart, 2020).

110 Yair Altman. "Suspected 'Price Tag': 100 Olive Trees Torn Down Near Nablus", YNet News, 8 Ekim, 2011, <https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4127199,00.html>, (eriş. tar. 17 Mart, 2020).

Now'ın Kudüs ofisine iki kez sızan teröristlerin buraya "Fiyat Etiket", "Rabin Sizi Bekliyor" sloganlarının yazılması izler.¹¹¹ Tepe Gençliği, Peace Now'a yönelik saldırılarını 27 Kasım'da çalışanlara ölüm tehditleri içeren e-postalar göndermeye vardıracağıdır.¹¹²

Olayların baskısı altında Migron yerleşiminin tahliyesini birkaç kez erteleyen Yüksek Mahkeme 22 Temmuz 2012'de son kez erteleme kararı alırken, en geç 4 Eylül 2012'de Migron yerleşiminin tamamen boşatılmasını ve 11 Eylül 2012'ye kadar ise tüm konutların yıkımını karara bağlamıştır.¹¹³ Yüksek Mahkeme'nin verdiği bu kesin karar bir kez daha Filistinlileri yeniden Tepe Gençliği teröristlerinin hedefi haline getirir. 29 Ağustos 2012'de Beit El yerleşimi yakınlarındaki bir Filistin yerleşimine sızan teröristler, burada bulunan bir aracı ateşe verirken, bir evin duvarına da "Düşmana Ölüm; Vatan İçin Özgürlük; Migron'un Fiyat Etiket; Araplara Karşı İntikam; Sürülenlerden Selamlar" sloganlarını yazarlar.¹¹⁴ Ancak tüm bu terör eylemlerine karşın İsrail güvenlik güçleri 2 Eylül 2012'de yerleşimlerin tahliyesi için harekete geçer. Burada, tahliyeden hemen önce yerleşmeye sızan 70 civarında genç yerleşimci ile karşı karşıya kalındysa da İsrail güvenlik güçleri yerleşimcileri çıkarmayı başarır¹¹⁵ Böylece ilk tahliye kararının verildiği 2006 yılından ancak altı yıl sonra tahliye gerçekleştirilir.

Tepe Gençliğine Karşı İsrail Devletinin Tutumu

Tepe Gençliği'nin terör eylemleri İsraili siyasetçilerden ve ordu mensuplarından da destek görmektedir.¹¹⁶ Bu destekler, hareketin büyük bir özgüven içinde saldırılara devam etmesinin ardından da yatan faktörlerdendir. BM İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi, 2009'da İsrail güvenlik güçlerinin yerleşimcilerin şiddet eylemlerine karşı yeterli önlem almadığını, bu durumun

111 Oz Rosenberg, "Jerusalem Offices of Peace Now Evacuated After Bomb Threat", Haaretz, 6 Kasım, 2011, <https://www.haaretz.com/1.5207060>, (eriş. tar. 21 Mart, 2020).

Yair Altman, "Price Tag: Peace Now Activist's Entryway Vandalized", YNet News, 12 Eylül, 2011, <https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4121138,00.html>, (eriş. tar. 18 Mart, 2020).

Yair Altman, "Rabin Is Waiting for You' Spray-Painted on Leftist's Building", YNet News, 8 Kasım, 2011, <https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4145329,00.html>, (eriş. tar. 17 Mart, 2020).

112 Jonathan Lis, "Israel MK Assigned Bodyguard After Death Threats from Right-Wing Extremists", Haaretz, 3 Aralık, 2011, <https://www.haaretz.com/1.5215972> (eriş. tar. 18 Mart 2020).

113 Peace Now, "Following Peace Now's Petition: Migron is to be Evicted by September 4", 29 Ağustos, 2012, <https://peacenow.org.il/en/following-peace-news-petition-migron-is-to-be-evicted-by-september-4>, (eriş. tar. 19 Mart, 2020).

114 Amira Hass, "Burnt Vehicle, Racist Slogans Found in West Bank Palestinian Neighborhood", Haaretz, 29 Ağustos, 2012, <https://www.haaretz.com/racist-attack-in-west-bank-town-1.5292877>, (eriş. tar. 18 Mart 2020).

115 Joshua Davidovich, "All 50 families Peacefully Leave Migron Outpost, Fuming That Demolition Order Is Unjust", The Times of Israel, 2 Eylül, 2012, <https://www.timesofisrael.com/migron-settlers-vow-defiance-even-as-they-begin-packing-up-oupost/>, (eriş. tar. 19 Mart, 2020).

116 Valentina Azarov, "Institutionalised Impunity: Israel's Failure to Combat Settler Violence in the Occupied Palestinian Territory", Al-Haq, 2013, 17-18. http://www.alhaq.org/cached_uploads/download/alhaq_files/publications/institutionalised-impunity.pdf (eriş. tar. 15 Mart, 2020).

eylemleri artırdığını vurgulamıştır.¹¹⁷ BM Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi, 2012’de Tepe Gençliği’ni terörist bir grup olarak tanımlayarak siyasal ve hukuki desteği eleştirmiş, polis soruşturmalarının yerleşimci teröristler lehine kapatılması konusunda da endişeli olduğunu belirtmiştir.¹¹⁸ Ayrıca, 2013’te BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi, yerleşimci terörünün Filistinlileri yerlerinden ettiğini ve eğitim ve gıda gibi temel haklarından yoksun bıraktığını belirtmiştir.¹¹⁹ BM’nin yanı sıra ABD ve İngiltere’den de tepkiler gelmiştir. ABD Dışişleri Bakanlığı, “Terörizm 2012 Ülkeler Raporu (*Country Reports on Terrorism 2012*)” adıyla yayınladığı raporuna fiyat etiketi eylemleri terör eylemi olarak girmiştir.¹²⁰ İngiltere Dışişleri Bakanlığı “İnsan Hakları ve Demokrasi: 2012 Dışişleri ve Milletler Topluluğu Ofisi Raporu (*Human Rights and Democracy: The 2012 Foreign & Commonwealth Office Report*)” başlığı altında yayınladığı raporunda fiyat etiketi eylemlerinin soruşturulmasındaki aksaklıklara değinerek, İsrail hükümetinden bu eylemlerin soruşturulmasını ve suçluların yargılanmasını istemiştir.¹²¹

Artarak gelen eleştiriler, Netanyahu hükümeti üzerinde büyük baskı oluşturur. Hükümet, ayrıca fiyat etiketi eylemlerinin Filistinlileri daha da radikalleştirdiğini, devletin ve yerleşimlerin güvenliğini tehdit ettiğini düşünmeye başlamıştır.¹²² Hem bu tehditi savuşturmak hem de uluslararası kamuoyundan gelen tepkileri azaltmak için harekete geçen hükümet, Mart 2013’te polis teşkilatı içerisinde özel birim olarak sadece Batı Şeria’da görev yapacak ‘Milliyetçi Saikli Suçlar Birimi’ (MSSB)’ni kurar.¹²³ Ancak MSSB’nin yürüttüğü soruşturmalar genel olarak sonuçsuz kalır. 2013 ve 2014 yıllarında toplam 864 şikâyeti inceleyen MSSB, sadece 152’sinde iddianame hazırlayabilmiştir. Geri kalan soruşturmalar ise çeşitli nedenlerle sonuçsuz kalır.¹²⁴ Aşağıda gösterilen Tablo 3’te bu soruşturmaların konusu hakkında bilgiler mevcuttur.

117 UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, *The Price of a Law Enforcement Failure: Israeli Settler Violence and the Evacuations of Outposts* (2009).

118 The Committee on the Elimination of Racial Discrimination, *Report of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination: Eighth Session (13 Şubat - 4 Mart, 2012)*, A/67/18 (New York: United Nations Publications, 2012): par. 28.

119 Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *Update on Settler Violence*, 3.

120 US Department of State, *Country Reports on Terrorism 2012* (2013), 121-122.

121 UK Foreign & Commonwealth Office, *Human Rights and Democracy: The 2012 Foreign & Commonwealth Office Report* (2013), 190.

122 Daniel Byman - Natan Sachs, “The Rise of Settler Terrorism: The West Bank’s Other Violent Extremists”, *Foreign Affairs* (Eylül-Ekim 2012), <https://www.foreignaffairs.com/articles/israel/2012-08-18/rise-settler-terrorism>, (Erişim tarihi: 18 Mart 2020).

123 State of Israel Ministry of Justice, *Israel’s Investigation and Prosecution of Ideologically Motivated Offences Against Palestinians in the West Bank* (t.y), 2-3.

124 State of Israel Ministry of Justice, *Israel’s Investigation and Prosecution*, 5-6.

Tablo 1. Polis Kayıtlarına Geçen İdeolojik ve Fiyat Etiketli Eylemler (2013-2014)¹²⁵

İsnat Edilen Suçlar	2013	2014
Mal ve Mülklere Karşı Yapılan Saldırıları	159	105
Kamu Düzenine Karşı İşlenen Suçlar	125	130
Güvenlik Suçları	83	52
Yaralanmaya Yol Açan Suçlar	73	41
Taşlama ve Trafikte İnsanları Tehlikeye Atacak Suçlar	52	36
Diğer	3	3
Toplam	497	367

MSSB'nin bu soruşturma istatistikleri, “güvenlik güçleri yerleşimci terörünü destekliyor mu?” sorusunu tekrardan gündeme getirir. Shin Bet'in eski başkanı Carmi Gillon'a göre bu sorunun cevabı, bürokratların eylemlere karşı harekete geçmede isteksiz olmasından dolayı “Evet”tir.¹²⁶ Bir STK olan Yesh Din^{127*} göre soruşturmaların sonuçları, Filistinlilerin yerleşimci terörüne karşı savunmasız kalmasına ve İsrail güvenlik güçlerine olan güvenlerini kaybetmelerine neden olmuştur. Bazı Filistinliler, polise bildirim yapmanın gereksiz olduğunu, çalışma izinlerinin iptaline ve daha fazla saldırıya neden olacağını belirtmektedirler.¹²⁸

Devlet Desteğinin Bir Sonucu: Dawabshe Katliamı

Netanyahu hükümeti her ne kadar Tepe Gençliği'nin terör eylemlerine karşı zaman zaman sert açıklamalarda bulunmuş olsa da bu tepkiler daha çok söylemde kalmıştır. Bu durum bürokrasiden sağlanan örtülü destek ile birleşince Tepe Gençliği'nin daha çok güçlenmesine ve fiyat etiketi terörünün artmasına neden olur. Bunun bir sonucu olarak, 31 Temmuz 2015'te maskeli Tepe Gençliği teröristleri Nablus'un güneyinde yer alan Duma köyünde Filistinlilere ait iki eve bombalı saldırı düzenlerler. Evin duvarlarına “İntikam” ve “Yaşasın Kral Mesih” sloganları yazılır. Saldırıya uğrayan evlerden biri boş iken, Dawabshe ailesinin bulunduğu diğer evde bulunan anne, baba ve 18 aylık bebekleri hayatını kaybederken sadece dört yaşında çocukları kurtulur.¹²⁹

125 State of Israel Ministry of Justice, *Israel's Investigation and Prosecution*, 7.

126 Ben Hartman, “Ex-Shin Bet Chief: Israel Does Not Intend to Stop ‘Price Tags’ Attacks”, The Jerusalem Post, 3 Mayıs, 2014, <https://www.jpost.com/National-News/Former-Israel-Security-Agency-chief-Israel-does-not-intend-to-stop-price-tags-351225>, (eriş. tar. 21 Mart, 2020).

127 * Yesh Din, 2005 yılında gönüllü insan hakları savunucuları tarafından kurulan ve amacı İsrail'in Filistinlilere karşı işlemiş oldukları hukuk dışı davranışlar üzerinde çok sayıda araştırmalar yapmak olan bir sivil toplum kuruluşudur. Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.yesh-din.org/en/about-us/>

128 Yesh Din, *Law Enforcement on Israeli Civilians in the West Bank: Yesh Din Monitoring Update 2005-2015* (2015): 6.

129 Eiran – Krause, “Old (Molotov) Cocktails”, 1.

Katliama gelen sert tepkiler ile çok sayıda yerleşimci terörist tutuklandıysa da bu tutuklamalar daha sonra tahliyelere dönüşmüştür.¹³⁰

Dawabshe Katliamı sonrası yaşananlar da Tepe Gençliği yerleşimcilerinin Filistinlere bakışını göstermesi açısından önemlidir. Katliamı sevinç gösterileri ile karşılamakla kalmazlar saldırıyla ilgili duruşmanın olduğu adliyenin dışında ölen bebeğin dedesine bebeğin nerede olduğunu sorarak sözlü saldırıda bulunurlar. 7 Aralık 2015'te Tepe Gençliği yerleşimcilerinin katıldıkları bir düğünde oynanan oyunlar Filistinlilere karşı duyulan nefreti boyutunu göstermektedir. Düğün sırasında Tepe Gençliği teröristleri intikam içerikli sözler içeren bir şarkı eşliğinde ölen bebeğin resminin olduğu posterleri ellerinde sallayarak oynamışlardır. Bazı yerleşimciler de maskeli ve silahlı bir şekilde bu oyuna iştirak etmişlerdir. Düğün videosunun basına sızmasının ardından damat ve 12 yerleşimci hakkında soruşturma başlatıldıysa da bir tutuklama olmaz.¹³¹

Yüz Yılın Planı ve Yerleşimcilerin Tepkisi

28 Ocak 2020'de dönemin ABD Başkanı Donald Trump, bölgedeki tansiyonu daha da tırmandıracak 'Yüz Yılın Planı' olarak bilinen 'Refah İçin Barış, Filistin ve İsrail Halkının Yaşamını İyileştirme Vizyonu' planını duyurmuştur. Planın öne çıkan maddeleri şunlardır:¹³²

- Hamas ve İslami Cihat silah bırakırsa dört yıl içinde bağımsız Filistin devleti kurulacak.
- Kudüs, İsrail'in başkenti olacak; doğusundaki Kfar Akab, Abu Dis ve Shuafat'ın bir kısmı ise bağımsız Filistin devletinin başkenti olacak.
- 15 yerleşim birimi hariç tüm yerleşimler ile Ürdün Vadisi İsrail tarafından ilhak edilecek. 15 yerleşim birimi Filistin devleti sınırları içinde olsa da güvenliği İsrail tarafından sağlanacak.
- Yerinden edilen Filistinlilerin çoğunun geri dönüşüne izin verilmeyecek.

Her ne kadar her maddesi İsrail lehine olsa da plan, bir Filistin devletinin kurulması ve dolayısıyla "tarih boyunca Yahudilere ait toprakların" bölünmesini içermesi gerekçesiyle Yesha Konseyi ve Tepe Gençliği başta olmak üzere yerleşim hareketleri tarafından sert bir şekilde eleştirilir. Plana göre 15 yerleşim biriminin bağımsız bir Filistin devletinin içinde yer almaktadır. Yesha Konseyi Başkanı David Elhayani "*İsrail devletine tehdit olabilecek bir*

130 Al Jazeera English, "Israel's Hilltop Youth: Thou Shalt Not Kill | Radicalised Youth".

131 Al Jazeera English, "Israel's Hilltop Youth: Thou Shalt Not Kill | Radicalised Youth".

132 Lahav Harkov ve Herb Keinon, "The 'Deal of the Century': What Are Its Key Points?"; The Jerusalem Post, 29 Ocak, 2020, www.jpost.com/arab-israeli-conflict/the-deal-of-the-century-what-are-its-key-points-615680, (eriş. tar. 15 Mayıs, 2023).

Filistin devletinin kurulmasını içeren bir planı kabul edemeyiz” açıklamasını yaparken, daha sonra planı bir kâbus olarak görüp uyuyamadığını belirtir.¹³³ Gush Etzion Bölgesel Konseyi Başkanı Shlomo Ne’eman ise “*Biz, bir Filistin devletini kabul etmek için iki bin yıllık bir sürgünden dönmedik*” sözleri ile tepkisini gösterecektir. Shomron Bölgesel Konseyi Başkanı Yossi Dagan da benzer bir tepki ile Netanyahu hükümetinin bağımsız bir Filistin devletine izin vermemesi gerektiğini dile getirir. Bu açıklamaları Yesha Konseyi’nin ülke çapında sokak gösterleri izler.¹³⁴

Tepe Gençliği’nin tepkisi ise daha da sert olmuştur. Planın henüz duyurulmadığı ancak yüksek sesle konuşulduğu 24 Ocak’ta fiyat etiketi üzerinden mesaj vermek üzere harekete geçerek Kudüs’te bir camiye kundaklayan Tepe Gençliği yerleşimcileri, caminin duvarına “Yahudileri yok etmek mi? Kum Ori^{135*} düşmanları yok ediyor” yazısını yazarlar.¹³⁶ Planın duyurulmasından sonra 120 yerleşimciden oluşan bir Tepe Gençliği grubu bir yol haritası belirlemek üzere toplanırlar. Meir Kahane’nin torunu olan ve Tepe Gençliği’ne yön veren etkili isimlerden Meir Ettinger “vadedilmiş topraklar”dan tavizi içeren bu plana çok sayıda fiyat etiketi operasyonlarıyla cevap vereceklerini açıklayacaktır. Planın gündeme gelmesi dahi yerleşimci terörün artmasına neden olmuştur. Tüm dünyada yaşanan Covid-19 salgınına rağmen planın duyurulduğu 2020 yılı boyunca Filistinlilere ve mallarına yönelik toplam 507 yerleşimci terör eylemi gerçekleşmiştir. Bu sayı 2019’da 363’tür. Dolayısıyla yerleşimci şiddeti, salgına rağmen önceki yıla oranla yükselmiştir. Bu saldırılarda 2019 yılında yedi, 2020 yılında ise sekiz Filistinli yaralanmıştır.¹³⁷

7 EKİM OLAYLARI VE YERLEŞİMCİ ŞİDDETİ

Filistinlilere yönelik yerleşimci şiddeti 2020’lerden itibaren İsrail devletinin başlarda mesafeli durmaya dikkat ettiği Tepe Gençliği’ni paramiliter bir yapı gibi kullanması ile daha da artmıştır. 2023 yılında İsrail ordusuna ait askeri bir jiple devriye gezen Tepe Gençliği yerleşimcilerinin Batı Şeria’da iki Filistinliyi kelepçeyip dövmesi ve paralarına ve eşyalarına el koymasının ardından İsrail

133 Jacob Magid, “Settler Leaders Call on PM to Oppose Trump Plan, Even at the Cost of Annexation”, The Times of Israel, 28 Ocak, 2020, www.timesofisrael.com/settler-leaders-call-on-pm-to-oppose-trump-plan-even-at-the-cost-of-annexation/, (eriş. tar. 15 Mayıs, 2023).

134 David Israel, “Settlers Launching Deal of the Century Pushback”, Jewish Press, 26 Ocak, 2020, www.jewishpress.com/news/eye-on-palestine/settlers-launching-deal-of-the-century-pushback/2020/01/26/, (eriş. tar. 15 Mayıs, 2023).

135 * Kumi Ori, Tepe Gençliği’nin adeta harekât merkezi olan Batı Şeria’daki Yitzhar yerleşimindeki bir mobil yerleşkenin ismidir.

136 Press TV, “Several Palestinians injured as Israeli forces storm Al-Aqsa Mosque”, 24 Ocak, 2020, www.french.presstv.com/Detail/2020/01/24/616969/Israel-storm-aqsa-mosque-palestine, (eriş. tar. 15 Mayıs, 2023).

137 Middle East Eye, “Israel-Palestine: Settler attacks on Palestinians more than double in two years, says report”, 4 Ekim, 2021, <https://www.middleeasteye.net/news/settler-attacks-palestinians-more-doubled-israel-allowing-them-let-steam-report>, (eriş. tar. 16 Mayıs, 2023).

ordusu ile hareketin arasındaki ilişki patlak verir. +972 Magazine ve Yerel Çağrı'nın araştırmaları sonucunda İsrail ordusunda kısa süre önce Ürdün Vadisi Tugayı'na bağlı olarak Tepe Gençliği yerleşimcilerinden oluşan "Çöl Cephesi" adında bir birimin kurulduğu ortaya çıkacaktır. Ayrıca bu birimin, Filistinlilere yönelik çok sayıda şiddet eylemlerine karıştığı, ancak savcılık makamlarınca şikayetlerin örtbas edildiği tespit edilmiştir. Hem Filistinlilere olan nefretleri hem de bölgeyi oldukça iyi bilmelerinden ötürü özel olarak seçilen Tepe Gençliği yerleşimcileri, Filistinlilere yönelik şiddeti devletin koruması altında gerçekleştirmeye başlamışlardır.¹³⁸

Yerleşimciler 2022 yılının tamamında Filistinlilere yönelik 950 saldırıya karışırken, bu sayı sadece 2023'ün ilk altı ayında 680 olarak kayda geçmiştir.¹³⁹ Bu nedenle 2023 yılı Filistinliler için son yirmi yılın 'en ölümcül yılı' olarak kendisini göstermiştir.¹⁴⁰ İsrail güvenlik yetkilileri, bu durumun Filistinlilerde kaçınılmaz bir patlamaya yol açabileceğinden endişe duyacaklardır. İsrail Savunma Kuvvetleri sözcüsü Tuğamiral Daniel Hagari, yerleşimci şiddetinin Filistinlilerin şiddet eylemlerini artırdığını, buna karşı önlem alınması gerektiğini dile getirecektir. Benzer kaygı taşıyan Shin Bet Başkanı Ronen Bar durumu Başbakan Netanyahu'ya bildirdiğini belirtmiştir.¹⁴¹

Bu gelişmeler ışığında, tam da beklenildiği gibi, 7 Ekim 2023'te Filistinlilerde öfke patlaması yaşanmıştır. Hamas ve İslami Cihat gibi Gazze'deki silahlı gruplar, 7 Ekim sabahı 'Aksa Tufanı' operasyonu başlatarak İsrail'e binlerce roket fırlatmış ve İsrail kasabalarına ve askeri tesislerine saldırmışlardır. Tüm dünyanın büyük bir şok ile duyduğu operasyonunun akabinde İsrail, savaş durumu ilan ederek Gazze'yi bombalamaya başlamıştır. BM İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi'ne göre, 7 Ekim'den günümüze kadar Gazze'de 37,202'den fazla Filistinli ve 1,200'den fazla İsraili ölmüş, 84,932 Filistinli ve 5,432 İsraili yaralanmıştır. Gazze'de 70,000'den fazla yerleşim birimi yıkılmış, 1,7 milyon kişi yerinden edilmiştir.¹⁴² Bu savaş, bölgede yeni ve daha kanlı bir dönemin başlamasına neden olmuştur.

138 Yuval Abraham, "Revealed: The IDF unit turning 'hilltop youth' settlers into soldiers", +972 Magazine, 3 Mayıs, 2023, <https://www.972mag.com/desert-frontier-idf-hilltop-youth/>, (eriş. tar. 16 Mayıs, 2023).

139 Hanan Greenwood, "Exclusive Figures Show Surge in Jewish Terrorism in 2023", Israel Hayom, 8 Ağustos, 2023, <https://www.israelhayom.com/2023/08/08/exclusive-figures-show-surge-in-jewish-terrorism-in-2023/> (eriş. tar. 10 Haziran, 2024).

140 Isabel DeBre, "Israeli Settler Attacks on West Bank Palestinians Have Escalated Since Oct 7, UN Says", PBS NewsHour, 20 Kasım, 2023, <https://www.pbs.org/newshour/world/israeli-settler-attacks-on-west-bank-palestinians-have-escalated-since-oct-7-un-says> (eriş. tar. 15 Haziran, 2024).

141 Emanuel Fabian, "IDF Spokesman Says Settler Violence Fueling Palestinian Terrorism", Times of Israel, 7 Ağustos, 2023, <https://www.timesofisrael.com/idf-spokesman-says-settler-violence-fueling-palestinian-terrorism/> (eriş. tar. 10 Haziran, 2024).

142 UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, Reported Impact Since 7 October 2023, 2023-2024, <https://www.ochaopt.org/> (eriş. tar. 15 Haziran, 2024).

Aksa Tufanı'nın sonuçları Gazze ve İsrail'in güneyiyle sınırlı kalmayıp Batı Şeria'ya da yayılmıştır. Batı Şeria'daki İsrail güvenlik güçleri ve yerleşimci şiddeti olağanüstü şekilde artmıştır. Sistematik olarak Filistin kasabalarına baskınlar düzenlenip saldırılar yapılmış, yollar kapatılmış, Filistinlilerin canlarına ve mülklerine zarar verilmiştir. Örneğin, 7 Ekim'de Batı Şeria'daki Doğu Taybah'da yerleşimciler Filistinlilere ait arabaları durdurup arama yapıp gözaltı işlemleri uygulamışlardır. Yine aynı tarihte, A-Tuwani köyünde çiftçilere sistematik taciz, jeneratör ve tarım aletleri hırsızlığı olayları yaşanmıştır.¹⁴³ Kuzey Kusra köyü de bu şiddetin yoğunlaştığı yerlerden biri olmuştur. 7 Ekim'den sonra sistematik şekilde saldırıların düzenlediği bu köyde yerleşimciler, 11 Ekim'de köydeki Filistinlilere ateş açarak 3 kişiyi öldürmüşlerdir. Olaylar sebebiyle bölgeye intikal eden güvenlik güçleri de müdahale esnasında bir Filistinliyi daha öldürmüştür. Ertesi gün cenaze törenine pusu kuran yerleşimciler, 62 yaşındaki İbrahim Wadi ile 26 yaşındaki oğlu Ahmet Wadi'yi öldürmüşlerdir. Saldırının akabinde saldırıya ait görüntüleri servis eden yerleşimciler, olaylardan dolayı mutluluklarını gizlememişlerdir.¹⁴⁴

BM İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi'ne göre, 7 Ekim 2023'ten 3 Haziran 2024'e kadar Doğu Kudüs dahil Batı Şeria'da 124'ü çocuk olmak üzere 508 Filistinli öldürülmüş, 800'ü çocuk olmak üzere 5.150 Filistinli yaralanmıştır. Ölümünün 491'i İsrail güvenlik güçleri, 10'u yerleşimciler ve yedisi belirsiz kişiler (İsrail güçleri veya yerleşimciler) tarafından gerçekleştirilmiştir. Filistinlilerin saldırılarında ise yedisi İsrail askeri, beşi yerleşimci olmak üzere toplam 12 İsraili ölmüştür. Yerleşimciler ise Filistinlilere yönelik toplam 943 saldırı düzenlemiştir. Bu saldırılardan 96'sı doğrudan Filistinlilerin canına kastederken, 748'i özel mülklere zarar vermiş, 99'u hem can hem de mülkleri hedef almıştır. Saldırıların sonucunda 10 Filistinli öldürülmüş, 231 Filistinli yaralanmış ve 43.000'den fazla ağaç ve fidan tahrip edilmiştir. Bu veriler, bölgedeki durumun korkutucu düzeyde olduğunu göstermektedir.¹⁴⁵

Yerleşimci teröründeki bu artış, tepkileri de beraberinde getirmiştir. İsraili insan hakları örgütleri, Netanyahu hükümetini yerleşimci terörünü desteklemek ve şiddeti durdurmaya yönelik adım atmamakla suçlamaktadır.¹⁴⁶ Ayrıca ABD, insan hakları ihlalleri nedeniyle Şubat 2024'ten itibaren aşırı sağcı Ulusal Güvenlik Bakanı Itamar Ben-Gvir'in yakın bir arkadaşına,

143 B'Tselem, Settler Violence Updates List, 2023-2024, https://www.btselem.org/settler_violence_updates_list?f%5B2%5D=date%3A%28min%3A169.663.6800%2Cmax%3A171.840.9600%29 (eriş. tar. 15 Haziran, 2024).

144 DeBre, "Israeli Settler Attacks".

145 UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, Humanitarian Situation Update #175: West Bank, 2024, <https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-175-west-bank> (eriş. tar. 15 Haziran, 2024).

146 Jack Jeffery, "Israeli settlers attacked this West Bank village in a spasm of violence after a boy's death", Associated Press, 10 Mayıs, 2024, <https://apnews.com/article/settler-attack-palestinians-west-bank-israel-71180e5579e4dde464672568e9669fe2> (eriş. tar. 15 Haziran, 2024).

şiddet yanlısı yerleşimcileri fonlayan iki kuruluşa, beş yerleşimciye ve iki yasa dışı mobil yerleşkeye yaptırım uygulamaya başlamıştır. Ayrıca Tepe Gençliği yerleşimcileri ve ultra-Ortodoks askerlerden oluşan askeri birliğe de yaptırım uygulanacağı ileri sürülmüştür. Avrupa Birliği, İngiltere ve Kanada da benzer yaptırımlar uygulamıştır.¹⁴⁷ Ancak tüm bunlara rağmen İsrail hükümeti ve yerleşimciler geri adım atmamışlardır. Olaylar nedeniyle tutuklanan yerleşimciler kısa sürede serbest bırakılmışlardır. Kardeşi ve yeğeni yerleşimciler tarafından öldürülen 50 yaşındaki Abdelazim Wadi isimli bir Filistinlinin “*Yarımdan korkmaya başladık*” açıklaması, yeni dönemdeki kaosu düzeyini göstermektedir.¹⁴⁸

SONUÇ

Filistin-İsrail meselesi, bir asırdan fazladır çözülemeyen bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Sorunun kronikleşmesinde birçok neden bulunmakla birlikte, İsrail’in Filistin topraklarında uyguladığı yerleşim politikası en temel nedenlerden biridir. İsrail devleti, bu politikayla Filistin topraklarının Yahudileştirilmesini hedeflemiş, uluslararası hukuka aykırı uygulamalarla işgali kalıcı hale getirerek Filistinlileri topraklarından etmiş ve Filistin devletinin toprak bütünlüğünü parçalamıştır. Bu durum, bölgedeki istikrarsızlık ve kaosu kalıcı hale gelmesine neden olmuştur. Uluslararası aktörlerin çözüm girişimlerine rağmen, İsrail’in uzlaşmaz tavırları nedeniyle yerleşim meselesi hala sıcaklığını korumaktadır.

İsrail devleti, yerleşimler meselesinde ana aktör olmakla birlikte tek aktör değildir. Siyonist yerleşim hareketlerinin de neredeyse İsrail devleti kadar önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Bu hareketler, 1967 Savaşı sonrasında günümüze kadar yerleşim politikalarının şekillenmesinde etkin olmuş ve yerleşim faaliyetlerinin hızlanmasında ciddi roller üstlenmişlerdir. Gush Emunim, Yesha Konseyi ve Tepe Gençliği gibi yerleşim hareketleri, yerleşimlerin kalıcı olmasını sağlamak için siyasi destekler almış ve İsrail devletinin yerleşim politikasına yön vermede baskı grubu olarak etkili olmuşlardır. Bu durum, yerleşim faaliyetlerinin hız kesmeden devam etmesine, barış süreçlerinin tıkanmasına, Filistinlilerin bölgeyi terk etmesine ve dolayısıyla hem Filistinlilerin nüfusal ağırlığı kırılmasına hem de Yahudi nüfusu için yeni yaşam alanları oluşturmaya neden olmuştur. Bu dinamikler, yerleşim hareketlerinin etkilerini ve İsrail yerleşim politikasının şekillenmesinde oynadıkları rolü anlamada kritik öneme sahiptir.

147 Ameneh Mehvar ve Nasser Khmour, *Civilians or Soldiers? Settler Violence in the West Bank*, ACLED, 2024, 2, <https://acleddata.com/2024/06/10/civilians-or-soldiers-settler-violence-in-the-west-bank/> (eriş. tar. 15 Haziran, 2024).

148 DeBre, “Israeli Settler Attacks”.

KAYNAKÇA

- Aldrovandi, Carlo. "Theo-Politics in the Holy Land: Christian Zionism and Jewish Religious Zionism." *Religion Compass* 5/4 (2011): 114-128.
- Avruch, Kevin A. "Traditionalizing Israeli Nationalism: The Development of Gush Emunim." *Political Psychology* 1/1 (1979): 47-57.
- Azarov, Valentina. "Institutionalised Impunity: Israel's Failure to Combat Settler Violence in the Occupied Palestinian Territory." *Al-Haq* 2013. http://www.alhaq.org/cached_uploads/download/alhaq_files/publications/institutionalised-impunity.pdf (eriş tar. 15 Mart, 2020).
- Bar-Lev, Mordechai. "The 'Hesder Yeshiva' as an Agent of Social Change in Israel." *British Journal of Religious Education* 11/1 (1988): 38-46.
- Byman, Daniel ve Natan Sachs, "The Rise of Settler Terrorism: The West Bank's Other Violent Extremists," *Foreign Affairs*, Eylül-Ekim 2012, <https://www.foreignaffairs.com/articles/israel/2012-08-18/rise-settler-terrorism> (eriş. tar. 18 Mart, 2020).
- Carton, Emily. "Unsettling the Settlement: The Ideology of Israel's Hilltop Youth." Doktora Tezi, Haverford College, 2011.
- Drezon-Tepler, Marcia. *Interest Groups and Political Change in Israel*. New York: State University of New York Press, 1990.
- Eiran, Ehud ve Peter Krause. "Old (Molotov) Cocktails in New Bottles? "Price-Tag" and Settler Violence in Israel and the West Bank." *Terrorism and Political Violence* (2016).
- Friedman, Robert I. "Inside the Jewish Terrorist Underground." *Journal of Palestine Studies* 15/2 (1986): 190-201.
- Giora Goldberg, "Gush Emunim New Settlements in the West Bank: From Social Movement to Regional Interest Group", *Local Communities and the Israeli Polity: Conflict of Values and Interests*, ed. Efrahim Ben-Zadok, 189-208. New York: State University of New York Press, 1993.
- Haklai, Oded. "Religious - Nationalist Mobilization and State Penetration: Lessons from Jewish Settlers' Activism in Israel and the West Bank." *Comparative Political Studies* 40/6 (2007): 713-739.
- Hermann, Tamar. "Do They Have a Chance? Protest and Political Structure of Opportunities in Israel." *Israel Studies* 1/1 (1996): 144-170.
- Inbari, Motti. "Fundamentalism in Crisis—The Response of the Gush Emunim Rabbinical Authorities to the Theological Dilemmas Raised by Israel's Disengagement Plan." *J. Church & St.* 49 (2007): 697-717.
- Inbari, Motti. *Jewish Fundamentalism and the Temple Mount: Who Will Build the Third Temple?*. New York: State University of New York Press, 2009.

- Inbari, Motti. *Messianic Religious Zionism Confronts Israeli Territorial Compromises*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
- Kemiksiz, Nevzat Naci. "Filistin Sorunu." *Akademik ORTA DOĞU* 11/1 (2016): 133-179.
- Medoff, Rafael, ve Chaim I. Waxman. *The A to Z of Zionism*. Maryland: Scarecrow Press, 2009.
- Melson, Robert. "Yesha Council and Settler Radical Intransigence." *Cambridge Forecast*, 2004. <http://www.cambridgeforecast.org/richard863/MIDDLEEAST/YESHA.html> (eriş tar. 4 Aralık, 2019).
- Mitchell, Thomas. G. *Native vs. Settler: Ethnic Conflict in Israel/Palestine, Northern Ireland, and South Africa*. Londra: Greenwood Publishing Group, 2000.
- Mnookin, Robert H. – Eiran, Ehud. "Discord behind the Table: The Internal Conflict among Israeli Jews concerning the Future of Settlements in the West Bank and Gaza." *Journal of Dispute Resolution* 2005/1 (2005): 11-44.
- Muhareb, Marwan. "The Price Tag Organization and the Price Tag Paid by Palestinians." *Arap Center for Research and Policy Studies* 2012. https://www.dohainstitute.org/en/lists/ACRPS-PDFDocumentLibrary/The_price_tag_organization_and_the_price_tag_paid_by_Palestinians.pdf (eriş tar. 21 Şubat, 2020).
- Muminov, Nurlan. "Vladimir Jabotinsky'nin Büyük İsrail Düşüncesi ve İsrail Dış Politikası." *Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi*, 2013.
- Neidle, Jonathan. "Locating the Power of the Settler Movement." *Journal of Politics & International Studies* 9 (2013): 481-519.
- Newman, David. "From Hitnachalut to Hitnatkut: The Impact of Gush Emunim and the Settlement Movement on Israeli Politics and Society." *Israel Studies* 10/3 (2005): 192-224.
- Newman, David. "The Role of Gush Emunim and the Yishuv Kehillati in the West Bank 1974 – 1980." *Doktora Tezi, Durham University*, 1981.
- Nir, Oran. "Price Tag: West Bank Settlers' Terrorizing of Palestinians to Deter Israeli Government Law Enforcement." *Case Western Reserve Journal of International Law* 44/1 (2011): 277-289. <https://scholarlycommons.law.case.edu/jil/vol44/iss1/15> (eriş tar. 27 Mart, 2020).
- Pedahzur, Ami. "The Silent Victory of the Israeli Settlers' Movement." *Current History* 113/767 (2014).
- Shahak, Israel, ve Norton Mezvinsky. *Jewish Fundamentalism in Israel*. Londra: Pluto Press, 2004.
- Shalhoub-Kevorkian, Nadera – David, Yossi. "Is the Violence of Tag Mehir a State Crime?" *British Journal of Criminology* 56.5 (2016): 835-856.
- Shalhoub-Kevorkian, Nadera. "Security Theology, Surveillance and the Politics of Fear." *Cambridge University Press* 2015.

- Shaw-Smith, Peter. "The Israeli Settler Movement Post-Oslo." *Journal of Palestine Studies* 29/3 (1994): 99-109.
- Sprinzak, Ehud. "Extremism and Violence in Israel Democracy." *Terrorism and Political Violence* 12/3-4 (2000): 209-236.
- Sprinzak, Ehud. "Extremism and Violence in Israel: The Crisis of Messianic Politics." *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 555/1 (1998): 114-126.
- Sprinzak, Ehud. "From Messianic Pioneering to Vigilante Terrorism: The Case of the Gush Emunim Underground." *Journal of Strategic Studies* 10/4 (1987): 194-216.
- Taub, Gadi. *The Settlers: and the Struggle over the Meaning of Zionism*. New Haven ve Londra: Yale University Press, 2010.
- Tranas, Hanna. "The Wild Wild West Bank: Investigating Causes of Increased Settler Violence 2006-2011." Yüksek Lisans Tezi, University of Oslo, 2012.
- Weissbrod, Lilly. "Gush Emunim and the Israeli-Palestinian peace process: Modern Religious Fundamentalism in Crisis." *Israel Affairs* 3/1 (1996): 86-103.
- Yesh Din. "Law Enforcement on Israeli Civilians in the West Bank: Yesh Din Monitoring Update 2005-2015." 2015. http://files.yesh-din.org/userfiles/Datasheet_English_Oct%202015.pdf
- Yüksek, Emre. "The Israeli Settlements in the West Bank Territory Before and After the Peace Process." Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 2010.
- Zecharya, Bar. "Symbolic Authority in Religious Zionist activism: Gush Emunim, Its Critics and Its Legacy 1974-2010." Doktora Tezi, Sapienza Università di Roma, 2012..